

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Β. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ - Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ

100
Χρόνια

Αρχαιολογικού Έργου στη Θήβα

Οι πρωτεργάτες των ερευνών και οι συνεχιστές τους

ΑΘΗΝΑ 2014

ΤΑΜΕΙΟ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΠΟΡΩΝ

100
Χρόνια

Αρχαιολογικού Έργου στη Θήβα

Οι πρωτεργάτες των ερευνών και οι συνεχιστές τους

Συνεδριακό κέντρο Θήβας
15-17 Νοεμβρίου 2002

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Β. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ – Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ

Αθήνα 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	VII
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ Το αρχαιολογικό έργο στη Θήβα: οι άνθρωποι και τα αρχαία	1-57
ΕΒΗ ΤΟΥΛΟΥΠΑ Αναμνήσεις από τη συνεργασία με την Edith Porada	59-63
ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΣΑΜΠΕΤΑΪ Η συλλογή αγγείων του Μουσείου Θηβών και η περίπτωση του αρχαίου νεκροταφείου της Ριτσώνας	65-84
ΝΤΟΡΑ ΚΟΝΣΟΛΑ Η πρωτοελλαδική Θήβα. Επισκόπηση και αξιολόγηση των ερευνών.....	85-96
ΚΥΡΙΑΚΗ ΨΑΡΑΚΗ Πρωτοελλαδική κεραμική από την πόλη της Θήβας. Ανασκαφή στο οικόπεδο επέκτασης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θηβών	97-115
ΕΛΕΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟΥ Ταφικά έθιμα της Μέσης Εποχής του Χαλκού στη Θήβα	117-137
ΚΑΙΤΗ ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Μυκηναϊκά ανακτορικά εργαστήρια στη Θήβα	139-156
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΝΤΑΚΟΥΡΗ-HILD Εργαστηριακό υλικό από την Οικία του Κάδμου: μια νέα ματιά	157-168
ANNA SACCONI I noduli tebani e l'organizzazione delle feste nel mondo miceneo	169-174
ΧΑΡΑ ΤΖΑΒΕΛΛΑ -EVJEN Οι ανασκαφές Κεραμόπουλλου. Παρατηρήσεις στα ΥΕ νεκροταφεία	175-180
ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ Πρόδρομοι τάφοι. Μικρές συστάδες μυκηναϊκών ταφών σε χώρους θηβαϊκών νεκροταφείων ιστορικών χρόνων	181-211

ΕΛΕΝΑ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ Γεωμετρική Θήβα: τα δεδομένα από τις σύγχρονες έρευνες	213-229
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΩΝ. ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΥ Γεωμετρικοί και πρώιμοι αρχαϊκοί τάφοι από το Τάχι Θηβών (αρχαία Ποτνιαί)	231-278
ΕΛΕΝΑ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ Γραπτή ανθεμωτή επίστεψη στήλης από τη Θήβα	279-294
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΧΑΡΑΜΗ Ελληνιστική Θήβα: στοιχεία από τα νεκροταφεία της πόλης	295-313
ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΟΥΡΑΖΕΛΗΣ Κύπριοι και άλλοι δωρητές στην ανάκτηση της Θήβας κατά την έλληνιστική περίοδο: μιὰ νέα έπιγραφή	315-324
ALBERT SCHACHTER Cults and Sanctuaries of Historical Thebes	325-335
DENIS KNOEPFLER Un dieu-fleuve thébain méconnu : « Kaanthos » – alias Kalynthos – chez Pausanias (IX 10)	337-350
ANTONIO MARTINA Η τοπογραφία των αρχαίων Θηβών στους τραγικούς ποιητές	371-369
MARIA ROCCHI Athena Onka a Tebe	371-382
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΑΛΜΑΣ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΒΕΡΓΙΩΤΗ - ΣΟΦΙΑ ΜΙΧΑΗΛΟΓΛΟΥ - ΙΩΑΝΝΑ ΜΩΡΑΪΤΟΥ - ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΜΑΡΤΖΗΣ Η δραστηριότητα του εργαστηρίου συντήρησης του Αρχαιολογικού Μουσείου Θήβας	383-396
ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΚΟΙΛΑΚΟΥ Η συμβολή των ανασκαφών στην έρευνα των βυζαντινών ναών της Θήβας	397-438
ΕΛΕΝΗ Γ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΟΥ Δυτικά γλυπτά από τη Θήβα	439-453
JOANITA VROOM Turkish Rubbish in Greek Soil: Byzantine, Medieval and Post-Medieval Pottery from Thebes	455-471

Γεωμετρικοί και πρώιμοι αρχαϊκοί τάφοι από το Τάχι Θηβών (αρχαία Ποτνιαί)

Μνήμη Ευαγγελίας Πρωτονοταρίου-Δειλάκη

Το σημερινό χωριό Τάχι βρίσκεται στη θέση που κατελάμβανε το αρχαιότατο πόλισμα Ποτνιαί ή Ποτνιαδες, το οποίο ήταν κτισμένο στο βόρειο άκρο της Παρασωπίας, κατά μήκος της αμαξιτής οδού από τις Πλαταιές προς τη Θήβα και περί τα 10 στάδια (2 χλμ. περίπου) στα νοτιοδυτικά της Καδμείας¹. Στην εποχή του Πausanias (IX, 8, 1) η θέση είχε εγκαταλειφθεί και ερειπωθεί. Μόνο η Δήμητρα και η Κόρη, υπό την επωνυμία Ποτνιαί ή Ποτνιαδες, εξακολουθούσαν να λατρεύονται μέσα στο Ιερό Άλσος τους. Εκεί πλησίον του υπήρχε και ένα πηγάδι με «θαυμαστές ιδιότητες» κατά τους αρχαίους συγγραφείς². Εκτός από τον Pausanias, μόνο δύο άλλοι αρχαίοι συγγραφείς ασχολούνται με τη θέση των Ποτνιών, ο Strabon (IX, 408-409) και ο Aelianos (*Περί Ζώων*, XV, 25). Κατά τον Strabon (IX, 412), μερικοί ταύτιζαν τις Ποτνίες με το ομηρικό τοπωνύμιο Υποθήβαι (*Ιλιάδα* B 505)³.

Πρώτος ο H. Ulrichs⁴ παρατήρησε την ύπαρξη στο χωριό Τάχι λιθοπλίνθων αρχαίων κτιρίων. Στις αρχές του 20ού αι. ο N. Παππαδάκις, έφορος των Αρχαιοτήτων Θηβών⁵, ανέσκαψε στην περιοχή 16 τάφους (13 με πυρά κατά χώραν, 3 κερραμοσκεπείς), οι οποίοι χρονολογούνται από τον 6ο ως τον 3ο αι. π.Χ. Περιείχαν μελανόμορφα αγγεία, κυρίως σκύφους, στο μεγαλύτερο μέρος τους κακής κατασκευής, εκτός από ένα μελανόμορφο σκύφο με σκηνή ελαιοτριβείου.

Στο Τάχι, και συγκεκριμένα μέσα στο κτήμα Σ. Λαλιώτη, το 1973, έτος αφίξεως της υπογράφουσας στη Θήβα, σε αγρό που είχε υποστεί βαθιά αροτρίωση δύο χρόνια προηγουμένως και είχε φέρει στο φως λίγους κατεστραμμένους τάφους του 4ου αι. π.Χ. με θραύσματα αγγείων και 2-3 ειδώλια, διενεργήσαμε ολιγόμηρη έρευνα με δοκιμαστικές τομές⁶. Αποκαλύφθηκαν θεμελιώσεις από κατεργασμένες λιθοπλίνθους, που ανήκαν σε μνημειώδες

1. N. Παπαχατζής, *Πausanias Ελλάδος Περιήγησις, Θ', Βοιωτικά και Φωκικά*, Αθήνα 1981, 63-69.

2. «Είχε την ιδιότητα να τρελαίνει όσα άλογα της περιοχής έπιναν από το νερό της» (Pausanias IX, 8, 2). Όσοι από τους αρχαίους συγγραφείς αναφέρουν τις Ποτνίες, όλοι κάνουν μνεία αυτού του μύθου.

3. Βλ. A. Andreiomenou, *EAA Sec. Suppl.*, 1971-1994, 454, λ. Potnie, όπου και η σχετική βιβλιογραφία. Επίσης, Αθηνά Παπαδάκη, *Τοπογραφία και αρχαιολογικά αρχαίων Ποτνιών (Τάχι Θηβών)*, *Επετηρίς Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών*, τόμ. Γ', τεύχ. α', 357-369, όπου αναλύονται υποδειγματικά τα υπάρχοντα στοιχεία και γίνονται προσεγγίσεις τοπογραφικού και ιστορικού χαρακτήρα.

4. H.N. Ulrichs, *Reisen und Forschungen in Griechenland*, II, Βερολίνο 1863, 12-13.

5. N. Παππαδάκις, *ΠΑΕ* 1911, 140.

6. Βλ. Ανδρειωμένου 1976, 12-17.

κτίριο με δωμάτια. Μέσα και γύρω από τους χώρους αυτούς, αλλά και από ολόκληρο το κτήμα, συγκεντρώθηκαν άφθονα θραυσμένα αγγεία και ειδώλια των χαρακτηριστικών τύπων και ομάδων του 6ου, 5ου και 4ου αι. π.Χ., αλλά και των ελληνιστικών χρόνων⁷, που απαντούν στα νεκροταφεία της Ριτσώνας, της Τανάγρας⁸, του Εξάρχου (Αβών) Λοκρίδος, της Ακραιφίας⁹ και τελευταίως και της Λιβαδειάς¹⁰. Τα ευρήματα αυτά από το Τάχι και μερικά αποσπασματικώς σωζόμενα αγγεία των γεωμετρικών χρόνων παρουσιάστηκαν ήδη δειγματοληπτικώς¹¹. Εντυπωσιακός είναι ένας ταφικός αμφορέας των ύστερων πρωτογεωμετρικών χρόνων του θεσσαλοευβοϊκού κύκλου¹². Φαίνεται ότι ο χώρος αυτός χρησιμοποιήθηκε ως νεκροταφείο με συνεχή χρήση από την πρωιμότερη αυτή εποχή έως και το τέλος των ελληνιστικών χρόνων.

Έτσι, όταν το φθινόπωρο του 1992 άρχιζαν από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) οι εργασίες αποχωμάτωσης στο γειτονικό εκτεταμένο χώρο, όπου αργότερα κτίστηκαν οι εργατικές κατοικίες (ΘΗΒΑ Ι), η Θ' Εφορεία Αρχαιοτήτων εγκατέστησε ένα συνεργείο, το οποίο παρακολουθούσε επί καθημερινής βάσεως και επί οκτώωρο τις εργασίες των εκσκαπτικών μηχανημάτων. Μόλις εμφανιζόταν κάποιο αρχαίο κατάλοιπο, η Εφορεία το ανέσκαπτε συστηματικά. Εκτός από ένα λίθινο αγωγό, σωζόμενου μήκους 5,30 μ. και πλάτους 0,30 μ. (Εικ. 1) και μερικά τοιχάρια, ο χώρος των εργατικών κατοικιών μας έδωσε αρκετούς τάφους των γεωμετρικών και των πρώιμων αρχαϊκών χρόνων. Ως και τις 12 Φεβρουαρίου του 1993, που διακόπηκε η ανασκαφή, είχαν αποκαλυφθεί 25 τάφοι.

Από τους τάφους αυτούς οι 6 ήταν ακτέριστοι, μερικοί ίσως και συλημένοι. Πρόκειται για το λακκοειδή Τάχι/8¹³, για τους λακκοειδείς με αναβαθμό και τρεις λίθινες καλυπτήριες πλάκες 6¹⁴ και 7¹⁵ και για τους παιδικούς εγχυτρισμούς 17 (Εικ. 2)¹⁶, 21 (Εικ. 3, Εικ. 4)¹⁷ και 23¹⁸. Από τους εναπομείναντες 19 τάφους, 5 εγχυτρισμοί και ο λακκοειδής Τάχι/1, ο οποίος περιείχε αμφορίσκο διακοσμημένο κατά τον ευβοϊκό υπο-πρωτογεω-

7. Συνοπτική παρουσίαση των αγγείων και των ειδωλίων κατά τύπο και χρονική ακολουθία, βλ. στο Α. Andreiomenou, *EAA* (ό.π., υποσημ. 3), 454.

8. Ανδρειωμένου, *Τανάγρα*, σποράδην.

9. Α. Ανδρειωμένου, Το νεκροταφείον της Ακραιφίας, *AE* 1994, 155-254, σποράδην. Η ίδια, *Κεραμεικόν Εργαστήριον*, σποράδην. Andreiomenou, *Beiträge*, σποράδην.

10. Α. Andreiomenou, *Les nécropoles de Levadia et d'Akraiphia à l'époque hellénistique: une comparaison*, στο R. Frei-Stolba - Kristine Gex (επιμ.), *Recherches récentes sur le monde hellénistique. Actes du colloque international organisé à l'occasion du 60e anniversaire de Pierre Ducrey, Lausanne, 20-21 novembre 1998*, Bern 2001, σποράδην.

11. Βλ. Ανδρειωμένου 1976, 12-17.

12. Αυτόθι, 14, σημ. 5, πίν. ΙΑγ και Αγγ. Ανδρειωμένου, Πρωτογεωμετρικός αμφορέας εκ Τάχι Θηβών στο *Στήλη, τόμος εις μνήμην Ν. Κοντολέοντος*, Αθήνα 1980, 292-294, πίν. 127-129.

13. Ο πυθμένας σε βάθος 2,30 μ. Σωζ. μήκ. 1,30, πλ. 0,50 μ. Το κρανίο στο βορειοανατολικό άκρο.

14. Ο πυθμένας σε βάθος 2,30 μ. Σωζ. διαστ. 1,30×0,30 μ. Ο νεκρός σε συνεσταλμένη στάση με το κρανίο στο βορειοανατολικό άκρο. Γεωμετρικών χρόνων;

15. Ο πυθμένας σε βάθος 2,10 μ. με τον ίδιο προσανατολισμό. Σωζ. μήκ. 1,20 μ., πλ. 0,50 μ. Ο νεκρός σε εκτεταμένη στάση, αλλά με το δεξιό χέρι κάτω από το κεφάλι. Μάλλον γεωμετρικών χρόνων. Βλ. παρακάτω, υποσημ. 22.

16. Αποκαλύφθηκε σε βάθος 1,25 μ. με το στόμιο, που το έκλεινε ακανόνιστος λίθος, στα ΝΑ. Σωζ. διαστ. 0,30×0,25 μ.

17. Αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,70 μ. με το στόμιο στα ΝΔ. Σωζ. διαστ. 0,50×0,40 μ.

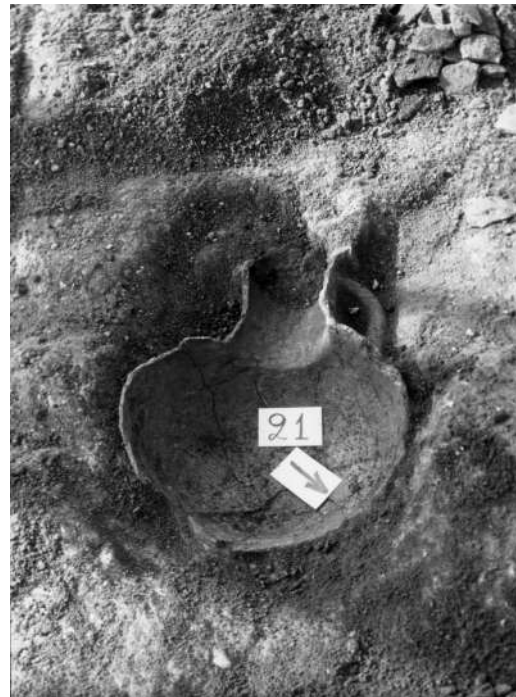
18. Αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,65 μ. με το στόμιο στα Δ. Σωζ. διαστ. 0,50×0,45 μ.

Εικ. 1. Ο λίθινος αγωγός.

Εικ. 2. Ο εγχυτρισμός Τάχυ17.

Εικ. 3-4. Ο εγχυτρισμός Τάχυ21.

μετρικό ρυθμό (Εικ. 9), ανάγονται στους γεωμετρικούς χρόνους. Συγκεκριμένα οι τάφοι Τάχι/4 και Τάχι/2 περιείχαν κτερίσματα (μόνο χαλκά και σιδερένια κοσμήματα ο πρώτος, αγγεία και χαλκά κοσμήματα ο δεύτερος) των χρόνων 820-810 π.Χ. και των αρχών της μέσης γεωμετρικής II αντίστοιχα, ενώ οι Τάχι/11 και Τάχι/18 χρονολογούνται σύμφωνα με τα κτερίσματά τους στην ύστερη γεωμετρική II περίοδο. Από τους δύο πλουσιότερα κτερισμένους τάφους Τάχι/2 και Τάχι/18, ο πρώτος έφερε στο εσωτερικό του δέκα αγγεία και ζεύγος χάλκινων ψελίων, ο δεύτερος ένα σιδερένιο εγχειρίδιο και δύο αγγεία και στο εξωτερικό του άλλα έξι αγγεία. Οι τάφοι Τάχι/1, Τάχι/4, Τάχι/5 και Τάχι/11 έφεραν τα ελάχιστα κτερίσματά τους εσωτερικώς.

Οι τελευταίοι 13 τάφοι είναι όλοι τους εγχυτρισμοί μέσα σε ταφικό αγγείο, εκτός από τον παιδικό Τάχι/25, ο οποίος είναι λακκοειδής με πρωτογενή πυρά. Όλοι τους χρονολογούνται στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής περιόδου. Από τους πρώιμους αρχαϊκούς αυτούς τάφους οι πέντε (Τάχι/9, 14, 16, 20, 22) είχαν κτεριστεί μόνον εξωτερικώς, άλλοι τρεις (Τάχι/3, 12, 25) μόνον εσωτερικώς, ενώ οι λοιποί πέντε (Τάχι/10, 13, 15, 19, 24) εσωτερικώς και εξωτερικώς.

Μόνον ο εγχυτρισμός Τάχι/22 είχε τοποθετηθεί με το στόμμο προς Ν. Από τους δέκα αρχαϊκούς εγχυτρισμούς με προσανατολισμό Α.-Δ. οι τρεις (Τάχι/9, 16, 17) είχαν το στόμμο προς Α., ενώ οι επτά (Τάχι/12-15, 20, 23-24) το είχαν προς Δ. Με προσανατολισμό ΒΑ.-ΝΔ. είχαν τοποθετηθεί οι εγχυτρισμοί 19 (στόμμο στα ΒΑ.) και 21 (στόμμο στα ΝΔ.) και οι λακκοειδείς με αναβαθμό και καλυπτήριες Τάχι/6 (ο νεκρός σε συνεσταλμένη στάση με το κρανίο στα ΒΑ.) και 7 (σε εκτεταμένη ο νεκρός) και ο απλός λακκοειδής 8 (ο νεκρός σε εκτεταμένη στάση με το κρανίο στα ΒΑ.). Με προσανατολισμό ΒΔ.-ΝΑ. είχαν τοποθετηθεί ο εγχυτρισμός 10 με το στόμμο προς τα ΝΑ., ο λακκοειδής 3 και ο παιδικός λακκοειδής 25 με πυρά κατά χώραν. Ως προς τους εγχυτρισμούς των γεωμετρικών χρόνων, οι Τάχι/4 και Τάχι/5 είχαν προσανατολισμό ΒΑ.-ΝΔ. με το στόμμο στα ΒΑ., του Τάχι/2 το στόμμο ήταν στα ΝΑ. και εκείνο του πλούσια κτερισμένου Τάχι/18 στα Α. Ο λακκοειδής τάφος Τάχι/1 είχε προσανατολισμό ΒΑ.-ΝΔ. με το κρανίο στη βορειοανατολική άκρη.

Οι τάφοι των γεωμετρικών χρόνων

Όπως προαναφέραμε, πρόκειται για πέντε εγχυτρισμούς και για ένα λακκοειδή, τον Τάχι/1.

Ο Τάχι/4 (Εικ. 5), από τον οποίο διασώθηκαν μόνο λίγα χάλκινα κοσμήματα και μέρος περόνης, κατασκευασμένη από το πολύτιμο για την εποχή μέταλλο, το σίδηρο (Εικ. 8: 4), πρέπει να ανάγεται στους περί το 820-810 π.Χ. χρόνους. Τούτο, επειδή οι τρεις αποσπασματικές πόρπες είναι του τύπου του μηνίσκου (*crescent*, Bogen-Fibel), που προηγείται κάπως του γνωστού αττικοβοιωτικού τύπου, ο οποίος στη συνέχεια κατακλύζει τη Βοιωτία για περισσότερους από τρεις αιώνες, δηλαδή ως τις αρχές του 5ου αι.¹⁹. Στο σωζόμενο επίπεδο μηνίσκου της μιας πόρπης (Εικ. 8: 3) διακρίνονται δύο αγκυλωτοί σταυροί και μεταξύ τους εγγεγραμμένος φυλλοειδής ρόδακας, κατά την τεχνική *in tremolo*. Δύο παρεμφερείς πόρπες από το Λευκαντί χρονολογούνται στην υπο-πρωτογεωμετρική II προς III περίοδο, δηλαδή στο γ' τέταρτο του 9ου αι.²⁰.

19. Για τα συμβαίνοντα τουλάχιστον στην Ακραιφία, βλ. Ανδρειωμένου, *Καλλίστευμα*, 496 κ.ε., σημ. 85-86, 89, 96 και 509, σημ. 151-166.

20. Βλ. *Lefkandi I*, πίν. 241(a), (c) και πίν. 249 (5), (7).

Στους χρόνους 830-820 τοποθετείται και μία πόρπη σε σχήμα μηνίσκου του κιβωτιόσημου τάφου ΓΗΠ/16²¹ της Ακραϊφίας. Κοσμείται εγχαράκτως με μεγάλο πολύφυλλο ρόδακα, εγγεγραμμένο σε διπλού περιγράμματος κύκλο, πλαισιωμένο από μεγάλο αγκυλωτό σταυρό και μικρό ψάρι αντίστοιχα. Παρεμφερή πόρπη έφερε και ο σύγχρονός του, επίσης κιβωτιόσημος, ΓΗΠ/30, μαζί με μία μικκύλη, πειραματικού μάλλον σταδίου, πόρπη του αττικοβοιωτικού τύπου με τετράγωνο πλακίδιο πορπώσεως. Για τα εξαρτήματα δύο άλλων πορπών του τύπου του μηνίσκου (Εικ. 8: 1, 2) και το ταινιόσημο δακτυλίδι (Εικ. 8: 5), βλ. παρακάτω, σ. 243 (κατάλογο).

Στην εποχή αυτή χρονολογείται πιθανώς και ο λακκοειδής Τάχι/1, επειδή η κατατομή του αμφορίσκου του ενθυμίζει πυξίδες του ευβοϊκού υπο-πρωτογεωμετρικού ρυθμού (Εικ. 9)²² αλλά και επειδή ο νεκρός είχε τοποθετηθεί σε ασυνήθη για τα αρχαϊκά ταφικά έθιμα στάση, δηλαδή με εκτεταμένα μεν τα σκέλη, αλλά στραμμένος στο αριστερό πλευρό και με το δεξιό χέρι να ακουμπά το πρόσωπό του (Εικ. 6).

Ο εγχυτρισμός Τάχι/5 περιείχε μόνο ένα χάλκινο δακτυλιδάκι επικαλυπτόμενων άκρων (Εικ. 8: 6), γι' αυτό είναι δύσκολο επίσης να χρονολογηθεί επακριβώς. Με δισταγμό τον τοποθετούμε στους γεωμετρικούς χρόνους αορίστως. Ο εγχυτρισμός Τάχι/2 τουναντίον ήταν από τους πλουσιότερους, καθώς μας έδωσε δέκα αγγεία του α' τετάρτου του 8ου αι. (Εικ. 10, Εικ. 11) και ζεύγος σπειροειδών χάλκινων ψελίων (Εικ. 12)²³. Ο εγχυτρί-

Εικ. 5. Ο μεσογεωμετρικός εγχυτρισμός Τάχι/4.

21. Το εσωτερικό του τάφου με τα κτερίσματά του κατά χώραν εικονίζεται στο Ανδρειωμένον, *Transizione*, 456 κ.ε., σημ. 27, εικ. 10. Δύο από τα αγγεία του, που ανήκουν στον ευβοϊκό υπο-πρωτογεωμετρικό II ρυθμό, εικονίζονται στο Αγγ. Ανδρειωμένον, Η μέση γεωμετρική περίοδος της Ακραϊφίας, *Επετηρίς Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών*, τόμ. Α', τεύχ. α', 173, σημ. 27-28, εικ. 9. Από τον ίδιο τάφο προέρχεται και χάλκινη περόνη με βαριές αναλογίες. Για τον ΓΗΠ/30, βλ. Ανδρειωμένον, *Transizione*, 457, σημ. 29, εικ. 11, και 460.

22. Βλ. *Lefkandi I*, πίν. 102.33,9· 133-13,18· 136.21,9.

23. Ζεύγος παρεμφερών ψελίων περιείχαν και μερικοί σύγχρονοι, μικρού μεγέθους κιβωτιόσημοι τάφοι της Ακραϊφίας, όπως ο ΓΗΠ/27. Βλ. Ανδρειωμένον, *Transizione*, 461 κ.ε., σημ. 51, εικ. 21. Το σύνολο (context) των αγγείων του τάφου αυτού με τα τέσσερα αττικά ή αττικίζοντα αγγεία, τα τέσσερα χειροποίητα και το βοιωτικό μελαμβαφές κύπελλο (βλ. αυτόθι, 461 κ.ε., σημ. 49-50, εικ. 19-20 και Α.Κ. Andreiomenou, Eretria in età geometrica; Calcide e Akraiphia in età sub-protogeometrica, στο M. Bats - B. d'Agostino (επιμ.), *Euboica. L'Eubea e la presenza euboica in Chalcidica e in Occidente, Atti del Convegno Internazionale di Napoli 13-16.11.1996*, Naples 1998, 163 κ.ε., σημ. 137-142, εικ. 10-13) θα μπορούσε να παρβληθεί με το σύνολο των αγγείων του παρόντος Τάχι/2.

Εικ. 6. Ο μεσογεωμετρικός λακκοειδής Τάχι/1.

σμός Τάχι/11 περιείχε μόνο μια μελαμβαφή τριφυλλόστομη οινοχοϊσκή με οριζόντιες αυλακώσεις σε όλη την επιφάνεια, μάλλον των αρχών της ύστερης γεωμετρικής (Εικ. 13).

Ο εγχυτρισμός Τάχι/18 είχε τοποθετηθεί μέσα σε μεγάλο αγγείο (Εικ. 7), το οποίο έφερε στη βάση του λαιμού στενή ανάγλυφη ταινία, κοσμούμενη με συνεχή εγχάρακτα γραμμίδια, και στην κοιλιά, λίγο πιο κάτω από τη μέγιστη διάμετρο του αγγείου, πλατιά ανάγλυφη ταινία, αυτήν όμως απλή, χωρίς διάκοσμο. Στο εσωτερικό του είχαν τοποθετηθεί ένα σιδερένιο εγχειρίδιο (Εικ. 16)²⁴ και δύο αγγεία, ένα μελαμβαφές κύπελλο και ο επιμελούς εργασίας και άριστης διατήρησης κάνθαρος (Εικ. 14: 8), ο οποίος στην επιμήκη μετόπη κάθε πλευράς του φέρει δύο συστήματα σιγμοειδών και στιγμή μεταξύ τους. Ωραία κοσμούνται και οι ταινιόσχημες λαβές του. Το κύπελλο του τάφου (Εικ. 14: 3) συνιστά εξέλιξη των πεπλατυσμένης κοιλιάς μελαμβαφών βοιωτικών κυπέλλων του Τάχι/2 (Εικ. 11: 3, 4). Τα υπόλοιπα αγγεία της Εικ. 14 κτέριζαν τον Τάχι/18 εξωτερικώς. Η αττική τριφυλλόστομη οινοχόη με τον αστερίσκο εντός μετόπης (Εικ. 14: 2) συνιστά εξέλιξη του γνωστού τύπου οινοχών της μέσης γεωμετρικής II. Χαρακτηριστικός για τη χρονολόγηση του τάφου είναι ο βοιωτικός άπους κάνθαρος με υπερυψωμένες λαβές (Εικ. 14: 1, Εικ. 15), που σε κάθε πλευρά του φέρει μεταξύ των χαρακτηριστικών συστημάτων ομόκεντρων κύκλων μια βοιωτική ασπίδα. Μπορεί να παραβληθεί με τον κάνθαρο του τάφου ΚΟΛ/10 της Ακραιφίας²⁵ και με έναν από τον τάφο 9 της Αγίας Ελεούσας Πυρίου²⁶. Τα περιγραφέντα χαρακτηριστικά κατατάσσουν και τους τρεις αυτούς κανθάρους στον τύπο 3 Ruckert των βοιωτικών κανθάρων των περί το 730 π.Χ. χρόνων και ιδιαίτερος στην ομάδα της οποίας τα μέλη χαρακτηρίζονται από την έλ-

24. Για ένα σιδερένιο εγχειρίδιο από τάφο του τελευταίου τετάρτου του 9ου αι. π.Χ. από την Ακραιφία, βλ. Ανδρειωμένου, *Transizione*, 458 κ.ε., σημ. 40, εικ. 14 (ΓΗΠ/31).

25. Βλ. Ανδρειωμένου 1990, 115, σημ. 4-5, πίν. 89β.

26. Βλ. Ανδρειωμένου, *Αγία Ελεούσα*, 114, σημ. 9, πίν. 5.

Εικ. 7. Ο υστερογεωμετρικός εγχυτρισμός Τάχι/18.

λειψη χείλους και από το ότι σε κάθε πλευρά τους φέρουν ένα κεντρικό διακοσμητικό θέμα, πλαισιωμένο από δύο συστήματα ομόκεντρων κύκλων²⁷.

Οι τάφοι των αρχών της πρώιμης κορινθιακής (610-600 π.Χ.)

Πέντε από τους τάφους χρονολογούνται με βεβαιότητα στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής περιόδου, επειδή μερικά από τα μικρά αγγεία τους απαντούν ομοιότατα και σε τάφους της Ακραιφίας αυτής της εποχής. Συγκεκριμένως, τα μικρά απόσχημα αλάβαστρα των Τάχι/22 (Εικ. 18: 2-6)²⁸ και Τάχι/16 (Εικ. 23: 3, 6)²⁹ βρίσκουν τα αντίστοιχά τους σε αρ-

27. A. Ruckert, *Frühe Keramik Böotiens*, Bern 1976, 37, πίν. 27.8-9. Για κάνθαρο, ο οποίος ως κεντρικό θέμα έχει τη βοιωτική ασπίδα, βλ. F. Canciani, *Böotische Vasen aus dem 8. und 7. Jahrhundert*, *JdI* 80 (1965), 42, αρ. 5, 72 κ.ε., εικ. 20.

28. Για τα μικρά αλάβαστρα που ολόκληρος ο κορμός τους καλύπτεται με σειρές στιγμών (Εικ. 18: 2, 4), βλ. Ure, *Aryballoi*, πίν. 5, 141.1 (τέλους 7ου αι. π.Χ.) και Payne, *NC*, 284, αρ. 377, εικ. 121 bis. Για τα μικρά αλάβαστρα με δύο σειρές θεόντων κυναρίων (Εικ. 18: 5, 6), βλ. *Corinth XV*, 3, 229 κ.ε., αρ. 1260, πίν. 52 (αρχών της πρώιμης κορινθιακής).

29. Για το ταινιωτό αλάβαστρο (Εικ. 23: 3), πρβλ. τα in situ εικονιζόμενα τέσσερα παρεμφερή του ΚΟΛ/46 στο Έργον 1990, 56, εικ. 79. Για τον απόσχημο αρύβαλλο (pointed aryballos, Εικ. 23: 6), που φέρει φολιδωτό κόσμημα, γλώσσες στον ώμο και ακτίνες στο κάτω μέρος, πρβλ. τους δύο του ίδιου τάφου ΚΟΛ/46 στο Ανδρειωμένου 1990, 123, σημ. 32, πίν. 89δ-ε. Βλ. επίσης J. Boardman - J. Hayes, *Excavations at Tocra 1963-1965, The Archaic Deposit*, Oxford 1966, 21, σημ. 4, αρ. 37, πίν. 8, όπου και βιβλιογραφία. Εδώ τονίζεται ότι ο αρ. 37 αρύβαλλος και μερικές κοτυλίσκες (αρ. 341-350) με σειρά σκύλων που τρέχουν («running dog» decoration, βλ. παρακάτω, υποσημ. 34, Εικ. 18: 1, 7, Εικ. 28: 4) είναι πρωτοκορινθιακού τύπου αγγεία. Όλα όμως είναι «late specimens» και δεν χρειάζεται να χρονολογηθούν παλαιότερα από την πρώιμη κορινθιακή περίοδο. Το ίδιο βλέπουμε να συμβαίνει και με τη μελαμβαφή κοτύλη της Εικ. 23: 1, πρωτοκορινθιακού τύπου, ο οποίος εξακολουθεί και στην πρώιμη κορινθιακή. Πρβλ. την *Corinth XV*, 3, 261, αρ. 1443, πίν. 60, για την οποία τονίζεται ότι «it is difficult to determine the date exactly».

κετά αλάβαστρα των τάφων ΓΗΠ/126³⁰, ΓΗΠ/129³¹, ΓΗΠ/130³², ΚΟΛ/46³³ κ.ά. Οι κοτυλίσκες με σειρά από τέσσερα σκυλάκια που τρέχουν σε σκιαγραφία³⁴ και με αραιές, αρμονικές ακτίνες στο κάτω μέρος συνδέουν με τον Τάχι/22 (Εικ. 18: 1, 7), τους Τάχι/14 (Εικ. 27) και Τάχι/13 (Εικ. 28: 4). Αυτού του τελευταίου τάφου οι δύο χειροποίητες υψίλαιμες οινοχοϊσκές ευρείας βάσης με πολύ έντυπο διάκοσμο κατά την «τεχνική της κυλιόμενης κυλινδρικής μήτρας» (Rollentechnik), από τις λεγόμενες «αργείες» (Εικ. 28: 1, 2) βρίσκουν τις όμοιές τους σε τρεις από τον προαναφερθέντα τάφο ΚΟΛ/46³⁵. Παρεμφερής και η «αργεία» οινοχοϊσκή του Τάχι/9, για τον οποίο βλ. παρακάτω, σ. 240, υποσημ. 48 (Εικ. 30: 2).

Με τα σύνολα των προαναφερθέντων πέντε τάφων από το Τάχι διασυνπλέκονται μεμονωμένα αγγεία ή ομάδες αγγείων πολλών από τους υπόλοιπους τάφους, οι οποίοι έτσι τοποθετούνται και αυτοί στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής περιόδου. Με τον απόσχημο αρύβαλλο του Τάχι/13 (Εικ. 28: 3)³⁶ συγγενεύει ένας του Τάχι/12 (Εικ. 33: 2)³⁷, ο οποίος περιείχε και ένα άγνωστο για την εποχή ασκό (Εικ. 33: 1) μαζί με ένα χάλκινο δακτυλίδι-κρίκο (Εικ. 31) και πέντε ψήφους από υαλόμαζα διαφόρων χρωμάτων (Εικ. 32).

Ο τάφος Τάχι/22, εκτός από τα απόσχημα αλάβαστρα, περιείχε και άλλα μικρά αγγεία από τα οποία επισημαίνουμε την ολόβαφη αρυβαλλοειδή λήκυθο (Εικ. 20: 6), της οποίας η μέγιστη διάμετρος τονίζεται με εξηρημένη ταινία³⁸, ως και το χειροποίητο άωπο σφαιρικό αρύβαλλο (Εικ. 20: 5) με γραμμική διακόσμηση με ελεύθερο χέρι, παρεμφερή του οποίου περιείχε ο επίσης πρώιμος κορινθιακός τάφος 12 της Αγίας Ελεούσας³⁹. Με το μόνωτο, φωτεινού βάρους κύπελλό του με τα εναλλασσόμενα συστήματα κάθετων και οριζόντιων γραμμών (Εικ. 20: 1) παραβάλλονται το αποσπασματικό κύπελλο του Τάχι/13 (παρακάτω, Εικ. 29: 6) και ο κανθαρίσκος του Τάχι/20 (παρακάτω, Εικ. 35: 6). Στην ομάδα εντάσσονται και τα κύπελλα με τα συστήματα μόνο των κάθετων γραμμών των Τάχι/13 (παρακάτω, Εικ. 29: 4) και Τάχι /10 (παρακάτω, Εικ. 41: 4).

Τα υπόλοιπα αγγεία του Τάχι/13 ανήκουν στην κατηγορία των βοιωτικών κυλικών με πτηνά. Αγγεία αυτής της κατηγορίας δεν εμφανίζονται στους σύγχρονους τάφους της Ακραι-

30. Βλ. Α. Ανδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 135, σημ. 29, πίν. 97ε.

31. Αυτόθι, 136, πίν. 98α.

32. Αυτόθι, 136, εικ. 15.

33. Βλ. παραπάνω, υποσημ. 29.

34. Πρβλ. Payne, *NC*, 279, αρ. 191, εικ. 9c. *Corinth XV*, 3, 230, αρ. 1266, πίν. 53 (πρώιμης κορινθιακής). Βλ. και παραπάνω, υποσημ. 29.

35. Βλ. Ανδρειωμένου 1990, 122, σημ. 29, πίν. 89γ (α-γ). «Αργείες» οινοχοϊσκές μας έδωσαν και οι τάφοι της Ακραιφίας ΓΗΠ/128, ΓΗΠ/129, ΓΗΠ/130, των αρχών της πρώιμης κορινθιακής (βλ. *ΠΑΕ* 1989, 136, σημ. 32, πίν. 98α), οι οποίοι έτσι αποδεικνύουν ότι η χρονολόγηση των μικρών αυτών αγγείων στην περίοδο 725-650 π.Χ. (βλ., μεταξύ άλλων, CVA Mainz, *Zentralmuseum 1, Deutschland* 42, 41, πίν. 15.4-5) είναι λανθασμένη.

36. Πρωτοκορινθιακού τύπου, αλλά χρονολογούμενος στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής. Βλ. παραπάνω, υποσημ. 29. Πρβλ. Payne, *NC*, 22, εικ. 8b και Ανδρειωμένου 1990, 123, σημ. 33, πίν. 89στ (ΚΟΛ/46).

37. Πρβλ. τον απόσχημο αρύβαλλο στο C.W. Neef, *Proto-Corinthian Subgeometric Aryballoi*, Amsterdam 1987, 243 κ.ε., εικ. 142, Steam F Ομάδα XCVI (Καψουλάκη), η οποία χρονολογείται στα 620-600 π.Χ., δηλαδή στην πρώιμη κορινθιακή περίοδο κατά τον Amyx (βλ. αυτόθι, 346 και 356, εικ. 188, αρ. 27, τάφος Vroulia P, ο οποίος περιείχε και αρύβαλλο της πρώιμης κορινθιακής).

38. Προαναγγέλλει την τεχνολογία των κατά μισόν αιώνα και πλέον νεότερων βοιωτικών μελαμβασμένων κυρίως σκύφων, που κοσμούνται με εξηρημένη μεταξύ των λαβών ταινία. Βλ. *Έργον* 1992, 54, εικ. 66.1.3.

39. Βλ. Ανδρειωμένου, *Αγία Ελεούσα*, 168, σημ. 55, εικ. 18γ, πίν. 26.

φίας (για τρία επεισόκια, βλ. παρακάτω, σ. 240, υποσημ. 47), επειδή η τοπική παραγωγή της μικρής αυτής πόλεως αρχίζει γύρω στο 580 π.Χ., ακολουθώντας μάλιστα διαφορετική αισθητική γραμμή⁴⁰. Στην Εικ. 29 (Τάχι/13) βλέπουμε στην άνω σειρά δύο δίωτες κύλικες (την πρώτη, βραχύπεζα με το εσωτερικό της καλυμμένο με γάνωμα⁴¹, τη δεύτερη, άποδη με ίχνη πέντε λεπτών δακτυλίων με ερυθροϊώδες), έναν αμφορίσκο, και στην κάτω σειρά δύο αποσπασματικούς καλάθους με ζεύγος οπών στον πυθμένα (Εικ. 29: 5, 8)⁴², όμοιους με εκείνους των τάφων Τάχι/20 και Τάχι/24, που θα εξετάσουμε ευθύς αμέσως, καλαθίσκο (Εικ. 29: 9) και δίωτο κύπελλο (Εικ. 29: 7), παρεμφερές με εκείνο του Τάχι/22 (Εικ. 20: 2).

Ο τάφος Τάχι/22 μας έδωσε και το μοναδικό ειδώλιο της ανασκαφής μας (Εικ. 20: 8, Εικ. 21). Υπενθυμίζουμε ότι και στην Ακραιφία είναι σπανιότατα τα ειδώλια σε τόσο πρώιμη εποχή. Η τεχνική και η άριστη ποιότητα του πηλού και του γανώματός του φέρουν το ειδώλιο αυτό από το Τάχι κοντά σε ένα από τα ελάχιστα της Ακραιφίας (του ΓΗΠ/126, της πρώιμης κορινθιακής), το οποίο όμως το θεωρήσαμε και αυτό επεισόκιο από την περιοχή των Θηβών⁴³. Πάντως οι δύο ίπποι ανήκουν σε διαφορετικό τύπο, επειδή του ειδωλίου από το Τάχι η χαίτη και πλαστικώς διαμορφώνεται και μάλιστα απολήγει άνω σε προβαλλόμενο ημιδισκάριο, αλλά και γραπτώς αποδίδεται με κατερχόμενες πλούσιες κυματοειδείς. Η διακόσμηση επίσης του πίσω μέρους του ίππου δεν απαντά σε ίππους από την Ακραιφία. Σημειώνουμε ότι και στην Αγία Ελεούσα Πυρίου Θηβών οι ανασκαφές μας μόνο ένα πρώιμο ειδώλιο μάς έδωσαν και αυτό ίππο, αλλά μελαμβαφή, με τη χαίτη δηλωμένη με λοξές γραμμές από επίθετο λευκό⁴⁴.

Επανερχόμεθα στην εξέταση των αγγείων. Οι κανθαρίσκοι της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά, που κτέριζαν τους τάφους Τάχι/20 (Εικ. 35: 2, 3, 4) και Τάχι/24 (Εικ. 37: 3, 5), όπως και οι συνεικονιζόμενοι δύο καλαθίσκοι, είναι προϊόντα του τοπικού ερ-

40. Βλ. Ανδρειωμένου, *Εργαστήριο Ακραιφίας*, 86 κ.ε. (κεφ. «Διαφοραί μεταξύ των εξ Ακραιφίας αγγείων και των της ομάδος Πυρίου-Τανάγρας», υποκεφ. 1. «Κριτική της θεωρίας του ενιαίου εργαστηρίου», υποκεφ. 2 «Διαφοραί κατά την διάταξιν του διακόσμου», υποκεφ. 3 «Διαφοραί κατά τα διακοσμητικά θέματα»), πίν. 2-16, σποράδην.

41. Θα μπορούσε να παραβληθεί με την υπ. αρ. 12285 υψίποδη τετράωτη κύλικα του Εθνικού Μουσείου (βλ. Andreiomenou, *Coupes à oiseaux* ΠΠ 1) κυρίως για το μελαμβαφές εσωτερικό της, αλλά και για την παχιά κυματοειδή στο ύψος των λαβών και τα εγκάρσια γραμμίδια στη στεφάνη και στις λαβές. Παχιά κυματοειδή στην ίδια ακριβώς θέση φέρει η δεύτερη κύλικα του Τάχι/13 (Εικ. 29: 2), ενώ η κυματοειδής στον αμφορίσκο του (Εικ. 29: 3) συνιστά το κύριο διακοσμητικό στοιχείο του αγγείου. Με παχιά κυματοειδή κοσμείται και η υπ. αρ. 253 βραχύπεζα τετράωτη κύλικα του Εθνικού Μουσείου, προϊόν λαθροανασκαφών στο Πυρί στα τέλη του 19ου αι. (βλ. Andreiomenou, *Coupes à oiseaux* ΠΠ 1). Για το μελαμβαφές του εσωτερικού, βλ. και παρακάτω, υποσημ. 45-46.

42. Για πέντε οπές στον πυθμένα πρωτοκορινθιακής κοτύλης «neatly bored», βλ. *Corinth XV*, 3, 38, αρ. 126, πίν. 7.

43. Για το σχετικό προβληματισμό, βλ. Α. Andreiomenou, *AM* 110 (1995), 104, σημ. 3 και 152 κ.ε., σημ. 270-279. Ο ΓΗΠ/126 δημοσιεύεται μαζί με το ειδώλιό του στο Ανδρειωμένου, *Beiträge*, σημ. 35-41, εικ. 19-23 (2 φωτ). Για πέντε μικρούς αρυβάλλους του με επίπεδη βάση, που φέρουν φολιδωτό κόσμημα, βλ. Ανδρειωμένου, *ΠΑΕ* 1989, 135, πίν. 98β.

44. Βλ. Ανδρειωμένου, *Αγία Ελεούσα*, 164, σημ. 44, πίν. 19. Του τάφου 1, της πρώιμης κορινθιακής. Για τη χρονολόγηση των νεότερων ειδωλίων της ανασκαφής, ολίγων άλλωστε, βλ. αυτόθι ΠΠ4, ΠΠ5, ΠΠ6. Για τα συμβαίνοντα στην Τάναγρα, βλ. Ανδρειωμένου, *Τάναγρα*, Μέρος II. «Τα αρχαϊκά ειδώλια», κεφ. 1. «Ομάδες ιπτέων και ίππων».

γαστηρίου. Έχουν καθαρό, συμπαγούς υφής πηλό με κίτρινο σιλπνό επίχρισμα, λεπτά τοιχώματα και εσωτερικό καλυπτόμενο συνήθως με γάνωμα⁴⁵, ενίοτε όμως εδαφόχρωμο και κοσμούμενο με ταινιόσχημους δακτυλίους, οι οποίοι γενικεύονται στα αγγεία του κατά μία γενεά μεταγενέστερου εργαστηρίου της Ακραιφίας⁴⁶.

Στην ίδια ομάδα πρέπει να περιληφθούν και τα μελαμβαφούς εσωτερικού μόνωτα κύπελλα των τάφων Τάχι/10 (Εικ. 41: 1, 2), Τάχι/3 (Εικ. 46) και Τάχι/25 (Εικ. 44: 2), καθώς και ο αποσπασματικός κανθαρίσκος του Τάχι/10 (Εικ. 41: 5), με οριζόντιες κυματοειδείς μέσα σε επιμήκη μετόπη, κάτω από δύο οριζόντιες ταινίες. Το σκυφίδιο του Τάχι/25 (Εικ. 44: 1), επίσης της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων με ταινιόσχημους δακτυλίους στο εσωτερικό του, φέρει σε κάθε όψη του τρεις αγκυλωτούς σταυρούς σε μετόπη. Το ίδιο θέμα, εναλλασσόμενο με άλλα κοσμήματα, απαντά και σε ένα μικρό αγγείο κατά την ίδια τεχνική. Πρόκειται για το δακτυλιόσχημο με κάθετη σωληνοειδή προχή του Τάχι/10 (Εικ. 41: 6, Εικ. 43).

Με τους κανθαρίσκους των Τάχι/20 (Εικ. 35: 2-4) και Τάχι/24 (Εικ. 37: 3, 5) συνδέεται ο αποσπασματικός κανθαρίσκος της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων του Τάχι/15 (Εικ. 40: 1). Η κατατομή του ιδιαίτερα τον φέρει πλησιέστερα προς τον ένα (υπ' αρ. 28189) από τους δύο του Τάχι/24 (Εικ. 37: 5), του οποίου και αυτού το μελαμβαφές κάτω μέρος εισέχει λοξότμητα και σχηματίζει δακτυλιόσχημη βάση. Τα δίωτα κύπελλα του Τάχι/15 (Εικ. 40: 2, 3), επίσης της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων, αποτελούν προδρόμους των δύο κυπέλλων που βρέθηκαν στο εσωτερικό του τάφου ΓΗΠ/300 της Ακραιφίας, των περί το 590 π.Χ. χρόνων, τα οποία και θεωρούμε επείσακτα από την περιοχή των Θηβών⁴⁷.

Το τοπικό εργαστήριο παραγωγής αγγείων της τελευταίας αυτής κατηγορίας περιλάμβανε στο θεματολόγιό του και καμπύλα θέματα. Ιδιόμορφη είναι η μόνωτη βραχύπεξα κύλικα του Τάχι/9 (Εικ. 30: 3), η οποία καλύπτεται ολόκληρη με παχύ στρώμα επιχρίσματος και κοσμεύεται στο εσωτερικό με επάλληλους δακτυλίους, στο δε εξωτερικό με διπλού περιγράμματος καμπύλες στο σχήμα της θηλιάς, όλα με ελεύθερο χέρι. Τα συνεικονιζόμενα, δηλαδή η «αργεία» οينوχοίσκη⁴⁸ και το μελαμβαφές μόνωτο κύπελλο, που ευρίσκει το αντίστοιχό του στο υπ' αρ. 28175 του Τάχι/22 (Εικ. 20: 3), χρονολογούν και τη μόνωτη βραχύπεξα κύλικα στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής περιόδου. Με απλές θηλιές κοσμεύεται και ο κανθαρίσκος της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων του Τάχι/16 (Εικ. 23: 5), επίσης της αρχής της πρώιμης κορινθιακής, όπως αποδεικνύουν τα τρία κορινθιακά αγγεία. Οι συνεικονιζόμενοι δύο κάρθαροι, της ίδιας κατηγορίας (Εικ. 23: 2, 4), κοσμούνται με θέματα που απαντούν σε κύλικες από το Πυρί Θηβών. Ιδιαίτερα ο μεγάλων διαστάσεων, πλουσιότερα κοσμούμενος κάρθαρος, ως προς το σπειρόκυμα στην κύρια διακοσμητική του ζώνη,

45. Βλ. παραπάνω, υποσημ. 41. Για τη διακόσμησή τους, βλ. παρακάτω, υποσημ. 53-54 (Εικ. 35: 2, 3, 4).

46. Βλ. Ανδρειωμένου, *Κεραμεικόν Εργαστήριο*, 111 κ.ε., αρ. 9.2-9.12, πίν. 5.1 (1-11). Για τις καλλιτεχνικές τάσεις του εργαστηρίου, βλ. παραπάνω, υποσημ. 40. Πρέπει να τονιστεί ότι κανένα αγγείο της Τάξεως Ι του εργαστηρίου αυτού δεν καλύπτεται στο εσωτερικό του με γάνωμα.

47. Βλ. Ανδρειωμένου, *Κεραμεικόν Εργαστήριο*², σημ. 797-798, ΠΠ 1 (1 φωτ.). Ίδια συστήματα λεπτών βουτροχοειδών έχουμε και σε μια επίσης επείσακτη βραχύποδη τετράωτη κύλικα του ΓΗΠ/75, των χρόνων 620/610 π.Χ. Βλ. αυτόθι, σημ. 794, ΠΠ1 (2 φωτ.).

48. Βλ. παραπάνω, σ. 238, υποσημ. 35, Εικ. 28: 1-2.

παραβάλλεται με την υπ' αρ. 242 δίωτη υψίποδη κύλικα του Εθνικού Μουσείου⁴⁹. Ως προς τα συστήματα εναλλήλων τεθλασμένων και ευθειών γραμμών εναλλάξ, όλων διευθετημένων κατακόρυφως και κοσμουσών τον πολύ υψηλό λαιμό, ο κάνθαρος συγκρίνεται με πολλές κύλικες του Πυρίου, μεταξύ των οποίων οι υπ' αρ. 250, 251, 243 του Εθνικού Μουσείου⁵⁰, τις οποίες και χρονολογεί στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής⁵¹.

Είδαμε προηγουμένως ότι και μερικά στοιχεία των μικρών κυλίκων του νεκροταφείου στο Τάχι απαντούν σε μεγάλες κύλικες από το Πυρί⁵². Στην ομοιογενή ομάδα των κανθαρίσκων των Τάχι/20 (Εικ. 35: 2, 3, 4) και Τάχι/24 (Εικ. 37: 3, 5) εντάσσεται, αλλά με μικρές παραλλαγές, και ένας κανθαρίσκος από τις λαθρονασκαφές στο Πυρί⁵³. Συγγενές διακοσμητικό πνεύμα εμφανίζουν και οι υπ' αρ. 12285⁵⁴ και 253⁵⁵ κύλικες του Εθνικού Μουσείου. Προφανής είναι η συγγένεια αυτής της δεύτερης κύλικας, που προέρχεται από το Πυρί, με τον καλαθίσκο του Τάχι/20 (Εικ. 35: 1), ο οποίος και την χρονολογεί περίπου στο 610 π.Χ. Τα εγκλιβωτισμένα συστήματα των επιμήκων βοστρυχοειδών της κάτω ζώνης αυτής της κύλικας συγγενεύουν με εκείνα των δύο δίωτων κυπέλλων του Τάχι/15 (Εικ. 40: 2, 3).

49. Βλ. Böhlau 1888, 335, αρ. 34, εικ. 7. Collignon - Couve, αρ. 438. Schmaltz *MWPr*, 55 Gruppe A7. Πλησιέστερα ακόμη βρίσκεται η υψίποδη δίωτη κύλικα από το Πυρί στο *CVA Berlin* 4, πίν. 191.3-4 και στο Schmaltz *MWPr*, Gruppe A5, επειδή στο μέσον του ύψους του ποδιού της φέρει σπειροκόμμα, όμοιο ακριβώς με το δικό μας, στο άνω μέρος του δε εφαπτόμενα συστήματα κάθετων τεθλασμένων και κατακόρυφων ευθειών εναλλάξ. Και οι δύο αυτές κύλικες πρέπει να τοποθετηθούν στους περί το 610 π.Χ. χρόνους. Ο Schmaltz *MWPr*, 45, σημ. 59-62, τονίζει την ιδιομορφία του κοσμήματος, όπως αυτό αποδίδεται στις κύλικες του Πυρίου, με το βλαστό να ελίσσεται σταθερά προς τα επάνω και προς τα κάτω εναλλάξ και να συνεχίζει, χωρίς να διασπάται σε ζεύγη, ως είθισται. Ως προς τη ζώνη των εναλλήλων τεθλασμένων σε κάθετη διάταξη, που κοσμεί το λαιμό του μικρότερου κανθάρου του παρόντος τάφου Τάχι/16 (Εικ. 23: 4), πρβλ. μεταξύ άλλων τις δύο βραχύπεζες κύλικες από το Πυρί στο *CVA, Berlin* 4, πίν. 189.7-8 και 191.5-6.

50. Böhlau 1888, 334, αρ. 28 και 29 (Collignon - Couve, ό.π., αρ. 435 και 436), 338, αρ. 53 (Collignon - Couve, ό.π., αρ. 442). Δημοσιεύονται στο Andreiomenou, *Coupes à oiseaux*. Βλ. επίσης την υπ' αρ. 50, Böhlau 1888, 337 κ.ε., εικ. 15, που βρίσκεται στο Βερολίνο.

51. Είναι γνωστό το πρόβλημα της χρονολόγησης των κυλίκων του Πυρίου, επειδή ακριβώς όλες τους είναι προϊόντα λαθρονασκαφών της προτελευταίας δεκαετίας του 19ου αι.

52. Βλ. παραπάνω, υποσημ. 41.

53. Böhlau 1888, 339, αρ. 57, εικ. 16 (Furtwängler). Διαφέρει κατά το ότι η επιμήκης μετόπη του δεν πλαισιώνεται άνωθεν από λεπτή ταινία και κατά το ότι κάτωθεν της υπάρχουν μόνο δακτύλιοι, χωρίς καθόλου σκιασμένη επιφάνεια. Συστήματα κάθετων βοστρυχοειδών, αλλά και κατακόρυφων ευθειών απαντούν και σε κανθαρίσκους του εργαστηρίου της Ακραιφίας του 570 π.Χ. περίπου, τώρα όμως αυτά τα θέματα περιορίζονται στον ψηλό λαιμό τους και στον ώμο, οι οποίοι έτσι καθίστανται η κύρια διακοσμητική ζώνη. Βλ. Ανδρειωμένου, *Κεραμεικόν Εργαστήριον*, αρ. 7.1, 7.2, πίν. 4.5, αρ. 9.7, 9.8, 9.9, 9.10, 9.11, 9.12, πίν. 5.1.

54. Ως τόπος προέλευσής της αναφέρεται στα αρχεία του μουσείου «αορίστως εκ Βοιωτίας». Δημοσιεύεται στο Andreiomenou, *Coupes à oiseaux*.

55. Βλ. Böhlau 1888, 333, αρ. 22. Πρβλ. και τη βραχύποδη τετράωτη από το Πυρί στο *CVA, Berlin* 4, πίν. 188.3-4, την οποία οι κανθαρίσκοι μας χρονολογούν στην αρχή της πρώιμης κορινθιακής. Για τα συστήματα καθέτως διατεταγμένων τεθλασμένων ή βοστρυχοειδών, που απαντούν σε πολλές κύλικες από το Πυρί και θυμίζουν την υπο-γεωμετρική κεραμική της Βοιωτίας του α' ημίσεος του 7ου αι., βλ. Schmaltz *MWPr*, 43.

Τα θέματα που κοσμούν το προσεγμένης εργασίας και καθαρού περιγράμματος μόνωτο κύπελλο του Τάχι/19 εντάσσονται στα καμπύλα⁵⁶ του τοπικού εργαστηρίου. Σε παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος αρμονικά αναπτυσσόμενη κυματοειδής ταινία και στα διάκενα ορθά και ανάστροφα τοξύλλια (Εικ. 52). Το επίσης επιχρισμένο εσωτερικό του κοσμείται με τρεις πλατιές ταινίες και δισκάριο στον πυθμένα. Ο ύψους 0,495 μ. αμφορέας που το περιείχε, κατ'απόλυτη εξαίρεση από τα υπόλοιπα ταφικά αγγεία, είναι μελαμβαφής (Εικ. 47-49) και φέρει μάλιστα στον ώμο δύο εγχάρακτες παραστάσεις με μορφές από το ζωικό βασίλειο προς τα δεξιά. Στη μία πλευρά αίγαγρος (Εικ. 50), στην άλλη ζεύγος πτηνών με αναπτυγμένες πτέρυγες σε πτήση (Εικ. 51). Είναι χαρακτηριστικά τα διπλά περιγράμματα, τόσο στον αίγαγρο όσο και – κυρίως – στα πτηνά. Κατά την τεχνική, το αγγείο είναι πρόδρομο των δύο μεσοκορινθιακών τριφυλλόσχημων οينوχών του ζωγράφου του Λευκού Ταύρου⁵⁷.

56. Βλ. Εικ. 30: 3 κ.α.

57. Βλ. D.A. Amyx, *Corinthian Vase-Painting of the Archaic Period*, Los Angeles 1988, 232, πίν. 101.1-2 (The White Bull Painter). Προφανώς και στον δικό μας αγγείου οι μορφές θα επληρούντο με λευκό επίθετο χρώμα. Το πολύτιμο (επέισακτο από την Κόρινθο;) αντικείμενο ίσως προσεφέρθη ως γαμήλιο δώρο. Με τα δύο σε συντονισμένη πτήση εγχάρακτα πουλιά εξέφραζαν μήπως οι συγγενείς συμβολικά στους νεόγαμους την ευχή τους για αρμονική συμβίωση; Το αγγείο έσπασε κάποτε, επιδιορθώθηκε (διακρίνονται έξι ζεύγη οπών στον κορμό, λίγο πιο πάνω από το πόδι) και τελικά χρησιμοποιήθηκε ως ταφικό για κάποιο νήπιο της οικογένειας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΑΦΩΝ ΚΑΙ ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Πρόκειται για πέντε εγχυτρισμούς και για το λακκοειδή Τάχι/1.

1. Τάχι/4

Ταφικός πίθος ημκατεστραμμένος (Εικ. 5). Διακρίνονται δύο σειρές στρογγυλών οπών στο τοίχωμα του πίθου, μάλλον οφειλόμενες σε πρόχειρη, για νεκρικούς πιθανόν σκοπούς, επιδιόρθωση του αγγείου, η οποία πρέπει να έγινε με φθαρτά υλικά και όχι με μολυβδοχώση, όπως μας επιτρέπει να συναγάγουμε η απουσία κάθε είδους καταδέσμου. Το στόμιο στα ΒΑ.

Κτερίσματα

Από το εσωτερικό του τάφου περισυλλέχθηκαν τέσσερα χάλκινα κοσμήματα και μια σιδερένια περόνη.

Αρ. ευρ. 27716. Χάλκινο ταινιόσχημο δακτυλίδι (Εικ. 8: 5).

Ακέραιο.

Διάμ. 0,02, πλ. ταινίας 0,006, στη σφενδόνη 0,008 μ.

Πλατύνεται σε σφενδόνη. Υπολείμματα διακόσμου in tremolo.

Αρ. ευρ. 27715. Πόρπη του τύπου του μηνίσκου (crescent) (Εικ. 8: 3).

Σε θραύσματα.

Το εικονιζόμενο τμήμα της έχει διαγώνιο μήκ. 0,042, πλ. μήνης 0,016 μ.

Επιφάνεια σκούρου πράσινου.

Με εξαιρετική, λεπτότατη εργασία κατά την τεχνική in tremolo, η οποία αποτυπώνεται και στην πίσω πλευρά, σχηματίζεται φυλλοειδής, εγγεγραμμένος ρόδακας, δορυφορούμενος από δύο αγκυλωτούς σταυρούς. Για πόρπες του πρώιμου αυτού τύπου, του τέλους του 9ου αι. π.Χ., βλ. παραπάνω, σ. 234 κ.ε., υποσημ 20-21.

Αρ. ευρ. 41137α, β. Εξαρτήματα δύο πορπών. Του τύπου του μηνίσκου, άλλης όμως παραλλαγής, με πεπλατυσμένη σφαίρα, υπόκοιλη στο κάτω μέρος.

α. (Εικ. 8: 1) Σωζ. μήκ. 0,028, διάμ. πεπλατυσμένης σφαίρας 0,015 μ.

Καστανόχαλκη επιφάνεια, ελαφρά κατίωση φωτεινού πράσινου.

Διατηρεί την έναρξη μηνίσκου.

β. (Εικ. 8: 2) Η σφαίρα έχει διάμ. 0,019 μ.

Παρεμφερές, συμφυές εξάρτημα φέρουν οι δύο πόρπες του τύπου του μηνίσκου από το Λευκαντί⁵⁸.

Εικ. 8. Τα κοσμήματα του Τάχι/4 (1-5) και δακτυλίδι από τον Τάχι/5 (6).

58. Βλ. *Lefkandi I*, πίν. 241(a), (b), (c), πίν. 249 (5), (7).

Αρ. ευρ. 27717. Σιδερένια περόνη, αποσπασματική (Εικ. 8: 4).

Σωζ. μήκ. 0,033, διάμ. σφαιριδίου 0,009 μ.

Επιφάνεια οξειδωμένη.

Φαίνεται ότι συνιστά εξέλιξη του τύπου ο οποίος εκπροσωπείται από ζεύγος σιδερένιων και επιχρυσωμένων περονών από τάφο του Κεραμεικού του τέλους του 10ου ή των αρχών του 9ου αι. π.Χ.⁵⁹.

2. Τάχι/1

Λακκοειδής, με τον ενήλικο νεκρό τοποθετημένο στο αριστερό πλευρό του, με το δεξιό του χέρι φερόμενο στο πρόσωπο (Εικ. 6).

Κτερίσματα

Αρ. ευρ. 27687. Αβαφής αμφορίσκος (Εικ. 9).

Ελλιπής κατά μεγάλο τμήμα του κορμού και του χείλους και τη μία από τις λαβές.

Ύψ. 0,074, διάμ. χείλους 0,058, διάμ. βάσης 0,037, πλ. λαβής 0,017 μ.

Πηλός έντονου φαιού, καθαρός, σκληρής υφής. Επιφάνεια λευκόφαιη, λειασμένη.

Βάση δισκοειδής, ελαφρώς υπόκοιλη. Στο κάτω μέρος του κορμού αυλακώσεις από την επένεργεια του τροχού. Για την πιθανή χρονολόγησή του στο τελευταίο τέταρτο του 9ου αι. π.Χ., βλ. παραπάνω, σ. 235, υποσημ. 22.

3. Τάχι/5

Ο ημκατεστραμμένος αυτός εγχυτρισμός διέσωσε μόνο ένα μικρό δακτυλίδι.

Αρ. ευρ. 27718. Χάλκινο δακτυλιδάκι επικαλυπτόμενων άκρων (Εικ. 8: 6).

Διάμ. 0,015, πλ. στελέχους 0,002 μ.

Εικ. 9. Αβαφής αμφορίσκος από τον Τάχι/1.

Κατίωση φωτεινού πράσινου.

Στο εσωτερικό διακρίνεται η καστανόχαλκη επιφάνεια. Η πλατυνόμη επικάλυψη ίσως διαμορφωνόταν σε σχηματοποιημένο κεφάλι φιδιού. Βλ. και παραπάνω, σ. 235.

4. Τάχι/2

Ταφικός αμφορέας.

Ημκατεστραμμένος. Στόμιο στα ΝΑ.

Κτερίσματα

Περισυλλέξαμε ζεύγος χάλκινων ψελίων και δέκα αγγεία των χρόνων περί το 780 π.Χ., έξι σκύφους αττικούς μάλλον παρά αττικίζοντες, δύο μελαμβαφή κύπελλα, μια χειροποίητη τριφυλλόστομη οινοχοίσκη και το πόδιον ανοικτού αγγείου.

Αρ. ευρ. 27695. Οινοχοίσκη (Εικ. 10: 5).

Ύψ. με τη λαβή 0,07, διάμ. χείλους 0,032, διάμ. βάσης 0,026 μ.

Παραβάλλεται με δύο οινοχοίσκες του ΓΗΠ/32⁶⁰.

Αρ. ευρ. 27694. Πόδιον ανοικτού αγγείου, ίσως μικύλου κρατήρα (Εικ. 10: 4).

Σωζ. ύψ. 0,048, διάμ. βάσης 0,073 μ.

59. Βλ. P. Jacobsthal, *Greek Pins and their Connections with Europe and Asia*, Oxford 1956, 3, εικ. 11.

60. Βλ. Α. Ανδρειωμένου, Η μέση γεωμετρική περίοδος της Ακραιφίας (ό.π., υποσημ. 21), 172, σημ. 25, εικ. 7, α-β.

Πηλός συμπαγής, καθαρός, φωτεινού καστανού. Γάνωμα καστανομέλανο, αραιάς σύνθεσης.

Μιμείται τους μικρούς αττικούς κρατήρες με πόδιο (pedestalled kraters) της μέσης γεωμετρικής ΙΙ περιόδου⁶¹. Θα μπορούσε το πόδιο να ανήκε σε σκυφοειδή κρατηρίσκο, όπως αυτός με ψηλό, αυλακωτό πόδι, που βρέθηκε κατά χώραν επάνω στις λίθινες ακατέργαστες καλυπτήριες του τάφου Γκράβα/2 της Ακραιφίας, των αρχών του 8ου αι. π.Χ.⁶².

Αρ. ευρ. 27689. Μελαμβαφές κύπελλο (Εικ. 11: 4).

Ακέραιο. Όμοιων διαστάσεων με το επόμενο.

Πηλός κιτρινέρυθρος με ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα μελανό μέσα-έξω, το οποίο όμως έχει μεταβληθεί εξωτερικά και κατά τόπους σε ερυθρό.

Εσωτερικά και εξωτερικά του χείλους εξηρημένη ταινία· στην εξηρημένη λαβή οριζόντια γραμμίδα.

Εικ. 10. Αγγεία του Τάχι/2.

Εικ. 11. Σκύφοι και κύπελλα του Τάχι/2.

61. Βλ. Coldstream, *GGP*, 23, πίν. 5f.

62. Βλ. Ανδρειωμένου (ό.π., υποσημ. 21), 170, σημ. 6.

Αρ. ευρ. 27688. Μελαμβαφές κύπελλο (Εικ. 11: 3).

Ύψ. 0,058, διάμ. χείλους 0,10, διάμ. βάσης 0,056, πλ. λαβής 0,02 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος με ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα μελανό.

Τα δύο κύπελλα είναι αδελφά. Συνιστούν εξέλιξη του αττικού μελαμβαφούς κύπελλου της πρώιμης γεωμετρικής I⁶³. Παρεμφερές κύπελλο έχουμε και από τον Ορχομενό⁶⁴. Είναι γνωστό πόσο δύσκολη είναι η διάκριση των επείσακτων πρωτοτύπων από τις βοιωτικές απομιμήσεις, κυρίως των αττικών αγγείων. Ο R. Cook⁶⁵ τονίζει ότι οι απομιμήσεις είναι τόσο επιτυχείς, ώστε «perhaps among better geometric pots some which pass as Attic were made in Boeotia».

Από τους έξι, μάλλον επείσακτους από την Αττική σκύφους, ο ένας είναι μόνωτος, άριστης ποιότητας. Δεδομένης όμως της διακόσμησής του στο μέταλλο του πυθμένα και στη βάση, το αγγείο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως βαθύ πινάκιο.

Αρ. ευρ. 27692α. Σκύφος (Εικ. 10: 2).

Ελλιπής κατά μεγάλο τμήμα του κορμού και μέρος του χείλους.

Ύψ. 0,068, διάμ. χείλους 0,11, διάμ. βάσης 0,072, πάχ. τοιχωμάτων 0,003-0,004, διάμ. μεταλλίου 0,055 μ.

Πηλός καστανός, καθαρός, άριστα οπτημένος. Γάνωμα μελανό, στιλπνό, αραιούμενο σε καστανό. Λεπτό στρώμα υποκίτρινου πηλού σχηματίζει την επιδερμίδα.

Από το μελαμβαφές εσωτερικό εξαιρούνται τέσσερις ταινίες στο χείλος, στο λαι-

μό και στον ώμο και το μέταλλο, το οποίο κοσμείται με οκτάκτινο αστέρι και στιγμές στα διάκενα, όλα εγγεγραμμένα σε δύο ομόκεντρους κύκλους. Όμοιος ο διάκοσμος και στη βάση του αγγείου, μόνον ότι εδώ το σύστημα περιβάλλεται από τρεις ομόκεντρους κύκλους και σειρά στιγμών κατά την περιφέρεια. Στην εξηρημένη ταινία του λοξότμητου χείλους συστήματα κάθετων γραμμιδίων, αριθμού κυμαινόμενου από 9 έως 13. Η διακόσμηση του εξωτερικού του κορμού και του χείλους φέρει το αγγείο κοντά σ' ένα βαθύ δίωτο σκύφο από το Βρανέζι Βοιωτίας, τον οποίο ο Coldstream⁶⁶ θεωρεί ως εξαιρετικό αττικίζον προϊόν.

Με τυποποιημένα θέματα κοσμούνται δύο από τους σκύφους:

Αρ. ευρ. 27691. Σκύφος (Εικ. 10: 3).

Συγκολλημένος, ελλιπής ως προς μικρό τμήμα του χείλους και του ώμου.

Ύψ. 0,078, διάμ. χείλους 0,125, διάμ. βάσης 0,073 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, σκληρής υφής, γάνωμα ερυθρό, κατά τόπους καστανομέλανο. Λεπτότατο στρώμα υποκίτρινου πηλού σχηματίζει την επιδερμίδα, η οποία έχει λειανθεί.

Σε κάθε όψη του φέρει επιμήκη μετόπη με το κόσμημα των ενάλληλων αμειβόντων και εκατέρωθεν ανά ένα οκτάκτινο αστερίσκο. Βάση δισκοειδής, ελαφρώς υπόκοιλη, λειασμένη. Στον πυθμένα εξηρημένο δισκάριο και στο λοξότμητο χείλος εξηρημένη ταινία, κοσμούμενη με πέντε συστήματα από δεκαπέντε γραμμίδια το καθένα⁶⁷.

63. Βλ. Coldstream, *GGP*, 10 κ.ε., πίν. 1n.

64. Βλ. Α. Ανδρειωμένου, Κεραμεική εκ Βρανέζι Βοιωτίας, *AE* 1985, 72 κ.ε., αρ. 32, πίν. 19 και 80, σημ. 84.

65. R. Cook, *Greek Painted Pottery*², Λονδίνο 1972, 27.

66. Coldstream, *GGP*, 199, πίν. 42g. Η πλάγια όψη του δημοσιεύεται στο Ανδρειωμένου, ό.π., υποσημ. 64, 68, αρ. 24, πίν. 17.

67. Βλ. Coldstream, *GGP*, 25, πίν. 5e.

Αρ. ευρ. 27693. Σκύφος (Εικ. 11: 5).

Συγκολλημένος, ολόκληρος.

Ύψ. 0,063, διάμ. χείλους 0,12, διάμ. βάσης 0,062 μ.

Πηλός άριστος, καθαρότατος, κιτρινέρυθρος, γάνωμα μελανό.

Σε κάθε του όψη φέρει επιμήκη μετόπη με επάλληλες τεθλασμένες, θέμα που εισάγεται ήδη στην πρώιμη γεωμετρική ΙΙ περίοδο⁶⁸. Η διαμόρφωση της βάσης του όμοια με εκείνη του προηγούμενου σκύφου. Στον πυθμένα εξηρημένο δισκάριο, στο χείλος εξηρημένη ταινία, χωρίς όμως τα συστήματα εγκάρσιων γραμμιδίων. Μήπως του τοπικού εργαστηρίου; Πάντως, πολλούς σκύφους αυτού του τύπου μας έδωσε και η Ακραιφία⁶⁹.

Οι αστερίσκοι, οι οποίοι απαντούν εκατέρωθεν των επιμήκων μετοπών με τους ενάλληλους αμείβοντες στο σκύφο αρ. ευρ. 27691, απαντούν και σε δύο ακόμη σκύφους του τάφου:

Αρ. ευρ. 27692β. Σκύφος (Εικ. 11: 2).

Συγκολλημένος, ελλιπής κατά τμήμα του κορμού και τη μία των λαβών.

Ύψ. 0,058, διάμ. χείλους 0,108, διάμ. βάσης 0,066 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, πολύ καθαρός, γάνωμα καστανομέλανο, κατά τόπους πορτοκαλόχρωμο. Λεπτότατο στρώμα υποκίτρινου πηλού σχηματίζει την επιδερμίδα.

Οι αστερίσκοι είναι οκτάκτινοι. Στον πυθμένα εξηρημένο δισκάριο και στο χείλος εξηρημένη ταινία χωρίς όμως εγκάρσια γραμμίδια. Κατά μήκος της λαβής ταινία και στις γενέσεις των λαβών ημικύκλιο. Στη λειασμένη βάση εγχάρακτος κυκλίσκος και δακτύλιος στην περιφέρεια.

Αρ. ευρ. 27696. Σκύφος (Εικ 10: 1).

Συγκολλημένος, ολόκληρος.

Ύψ. 0,087, διάμ. χείλους 0,16, διάμ. βάσης 0,083 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, καθαρός, εύθρυπτος, με υποκίτρινη επιδερμίδα, γάνωμα μελανό, εξίτηλο κατά τόπους.

Οι τέσσερις αστερίσκοι είναι πολυάκτινοι. Στον πυθμένα εξηρημένο δισκάριο πολύ μικρής διαμέτρου και στο χείλος εξηρημένη ταινία με επτά συστήματα από δεκαπέντε εγκάρσια γραμμίδια το καθένα. Το περίγραμμα της εξωτερικής επιφάνειας των λαβών τονίζεται με ταινία και η ράχη τους με οφιοειδή. Βάση δισκοειδής, ελαφρώς υπόκοιλη, λειασμένη. Το κάτω από την κύρια διακοσμητική ζώνη σύστημα των τριών ταινιών περιβάλλει κυκλικά το αγγείο, όπως συμβαίνει και με τις επάλληλες ταινίες, που περιθέουν τους υπ' αρ. 27692α και β σκύφους. Αντίθετα, στους τυποποιημένους αρ. ευρ. 27691, 27693 και 27690 σκύφους, οι τρεις οριζόντιες ταινίες περιορίζονται στη μετόπη κάθε όψης.

Αρ. ευρ. 27690. Σκύφος (Εικ. 11: 1).

Συγκολλημένος, σχεδόν ολόκληρος.

Ύψ. 0,065, διάμ. χείλους 0,12, διάμ. βάσης 0,063 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, λεπτής υφής, καθαρός, με επιδερμίδα όμοια με εκείνη των προηγούμενων σκύφων. Γάνωμα μελανό.

Στον πυθμένα εξηρημένο δισκάριο και στο χείλος ταινία με πέντε συστήματα των εννέα εγκάρσιων γραμμιδίων. Κατ' εξαίρεση, στο σκύφο αυτό η μετόπη φέρει διαφορετικό διάκοσμο, ο οποίος συνίσταται από σειρά ενάλληλων αμείβοντων, που πλαισιώνεται εκατέρωθεν από τρεις κάθετες και κάτωθεν από τέσσερις οριζόντιες. Τα διακοσμητικά στοιχεία της μετόπης της πρόσοψης και η διάταξή τους (επάλληλες τεθλασμένες σε οριζόντια διάταξη, δορυφο-

68. Αυτόθι 8, πίν. 2b.

69. Βλ. Α. Ανδρειωμένου, Ανασκαφές στη Βοιωτία, *ASAtene* 59 (1981), 258, σημ. 39. Η ίδια, *Transizione*, 461 κ.ε., σημ. 49, εικ. 19α (ΓΗΠ/27).

Εικ. 12. Ζεύγος χάλκινων ψελίων του Τάχι/2

ρούμενες από συστήματα ενάλληλων τεθλασμένων σε κάθετη ανάπτυξη, εγχιβωτισμένα σε συστάδες απλών κάθετων και τρεις οριζόντιες, που περατώνουν το σύστημα από κάτω) θυμίζουν τη μετόπη μεγάλου αττικίζοντος κανθάρου από την Ακραιφία, στον οποίοιού μάλιστα τις λαβές έχουμε παράσταση δύο σκύλων και δύο ιθυφαλλικών σατύρων αντίστοιχα⁷⁰.

Αρ. ευρ. 27714α-β. Ζεύγος χάλκινων ψελίων, των ίδιων διαστάσεων (Εικ. 12: 1, 2).

Άριστης διατήρησης.

Διάμ. 0,047, πλ. στελέχους 0,005 μ.

Καστανόχαλκη επιφάνεια με λίγη κατίωση φωτεινού πρασίνου.

Χωρίς εγχάρακτη διακόσμηση, με σπειροειδές τελείωμα.

5. Τάχι/11

Ο ταφικός αυτός αμφορέας αποκαλύφθηκε σε βάθος 1,60 μ. και περιείχε μόνο μία μελαμβαφή τριφυλλόστομη οινοχοΐσκη.

Αρ. ευρ. 28094. Οινοχοΐσκη (Εικ. 13).

Ακέραιη.

Ύψ. 0,065, μήκ. χείλους 0,037, πλ. 0,03, διάμ. βάσης 0,031 μ.

Πηλός κίτρινος, ίσως κορινθιακός. Ολόκληρη καλύπτεται με μελανό γάνωμα, εξίτηλο στο μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειάς της.

Φέρει αυλακώσεις σε όλο το ύψος της. Στην εξηρημένη λαβή εγκάρσια γραμμίδια.

Εικ. 13. Η τριφυλλόστομη οινοχοΐσκη του Τάχι/11.

6. Τάχι/18

Ταφικό αγγείο, που εμφανίστηκε σε βάθος 1,10 μ., διαστ. 1,05x0,70 μ. Ο πυθμένας του τάφου σε βάθος 1,90 μ. (Εικ. 7). Για την περιγραφή του πιθαμοφέρα και τη χρονολόγηση του τάφου στους περί το 730 π.Χ. χρόνους, βλ. παραπάνω, σ. 236 κ.ε). Το στόμιο, που ήταν εστραμμένο προς Α., το έφραζαν δύο ακανόνιστοι λίθοι. Στα τοιχώματα της κοιλιάς κατακόρυφοι μολύβδινοι κατάδεσμοι. Ο τάφος είχε κτεριστεί εσωτερικά με σιδερένιο εγχειρίδιο (Εικ. 16) και με δύο αγγεία (Εικ. 14: 3, 8), εξωτερικά με τα υπόλοιπα έξι.

Αρ. ευρ. 28082. Βοιωτικό μόνωτο κύπελλο (Εικ. 14:3).

Ακέραιο.

Ύψ. 0,053, διάμ. χείλους 0,076, διάμ. βάσης 0,037, πλ. λαβής 0,012 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, σκληρής υφής. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, πυκνής σύστασης, ωσάν ελαιόχρωμα.

Ολόβαφο, εκτός από την εξηρημένη λαβή, που κοσμείται με οριζόντια γραμμίδια. Επιφανειακές αυλακώσεις από την επενέργεια του τροχού.

70. Βλ. Ανδρειωμένου, *ASAtene*, ό.π., 260, σημ. 49, εικ. 14.

Εικ. 14. Τα αγγεία του Τάχου 18.

Αρ. ευρ. 28083. Άπους κανθαρίσκος (Εικ. 14: 8).

Ακέραιος, με ωσειδές χείλος από συμπίεση κατά την πλάση ή την όπτηση του αγγείου.

Ύψ. με τις λαβές 0,076, χωρίς λαβές 0,057, διάμ. βάσης 0,054, διαστ. χείλους 0,088×0,066 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, καθαρός, γάνωμα καστανομέλανο. Βάση επίπεδη, εδαφόχρωμη. Από το μελαμβαφές εσωτερικό του αγγείου εξαιρείται ταινία στο χείλος, η οποία κοσμείται με τέσσερα συστήματα από δέκα εγκάρσια γραμμίδια.

Αττικίζων. Παρεμφερείς είναι και τρεις άποδες αττικίζοντες κανθαρίσκοι από το εξωτερικό του τάφου. Ο αρ. ευρ. 28078 φέρει στις λαβές οριζόντια γραμμίδια, ενώ των αρ. ευρ. 28080 και 28076, όμοια κοσμούμενων κανθαρίσκων (μέσα σε μετόπες οριζόντια σειρά ενάλληλων αμειβόντων, δορυφορούμενη από σύστημα 7-8 καθέτων), οι λαβές φέρουν σε όλο τους το ύψος δύο χιαστί τεμνόμενες.

Αρ. ευρ. 28078. Κανθαρίσκος (Εικ. 14: 5).

Ύψ. με τις λαβές 0,076, χωρίς λαβές 0,058, διάμ. βάσης 0,042, διαστ. ωσειδούς χείλους 0,086×0,07 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, γάνωμα μελανό, τελείως εξίτηλο.

Αρ. ευρ. 28080. Κανθαρίσκος (Εικ. 14: 6). Συγκολλημένος, ελλειπής ως προς μικρό τμήμα του κορμού.

Ύψ. με τις λαβές 0,064, χωρίς τις λαβές 0,044, διάμ. βάσης 0,034, διάμ. χείλους 0,072, πλ. λαβών 0,012 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, γάνωμα από το καστανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Στο χείλος λεπτή εξηρημένη ταινία, χωρίς όμως εγκάρσια γραμμίδια.

Αρ. ευρ. 28076. Κανθαρίσκος (Εικ. 14: 7). Συγκολλημένος, ελλειπής ως προς μικρό τμήμα του κορμού.

Ύψ. με τις λαβές 0,066, χωρίς τις λαβές 0,051, διάμ. βάσης 0,034, διαστ. ωσειδούς χείλους 0,072×0,056 μ.

Όμοιος πηλός με τον προηγούμενο αρ. 28080, γάνωμα μελανό, αραιούμενο σε ερυθρό, κατά τόπους εξίτηλο. Η λεπτή εξηρημένη ταινία στο χείλος επίσης δεν κοσμείται με εγκάρσια γραμμίδια.

Αρ. ευρ. 28085. Μικκύλος κάρθαρος (Εικ. 14: 4).

Ακέραιος.

Ύψ. με τις λαβές 0,042, χωρίς τις λαβές 0,025, διάμ. βάσης 0,026, διαστ. ωσειδούς χείλους 0,05×0,04, πλ. λαβών 0,009 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, γάνωμα μελανό, αμανρό, κατά τύπους εξίτηλο.

Οι λαβές επίσης κοσμούνται σε όλο τους το ύψος με δύο χιαστί τεμνόμενες, ενώ στο χείλος του δεν υπάρχει η συνήθης εξηρημένη ταινία. Αττικίζων.

Αρ. ευρ. 28086. Τριφυλλόστομη οινόχοϊσκη (Εικ. 14: 2).

Ακέραιη.

Ύψ. 0,115, διάμ. βάσης 0,058, διαστ. χείλους 0,06×0,058 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος με ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο. Φέρει σε ολόκληρο το ύψος της εξηρημένης λαβής της οριζόντια γραμμίδα. Η άριστη ποιότητα του αγγείου συνηγορεί υπέρ της αττικής καταγωγής του (βλ. όμως και παραπάνω, σ. 246, υποσημ. 65).

Αρ. ευρ. 28167. Κάνθαρος (Εικ. 14: 1, Εικ. 15).

Συγκολλημένος, ελλειπής σε δύο τμήματα του κορμού και του χείλους.

Διάμ. χείλους 0,101, πλ. λαβής 0,02 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, άριστης ποιότητας. Γάνωμα καστανομέλανο. Η επίπεδη βάση του στιλπνής επιφάνειας.

Προϊόν βοιωτικού εργαστηρίου. Χωρίς πόδι. Από το μελαμβαφές εσωτερικό του αγγείου εξαιρείται λεπτή ταινία στο χείλος, η οποία στερείται των συνήθων στα αττικά αγγεία συστημάτων εγκάρσιων γραμμιδίων. Το εξωτερικό του χείλους τονίζεται με λεπτή ταινία. Φέρει σε κάθε όψη του τον ίδιο διάκοσμο. Στις λαβές και σε όλο τους το ύψος δύο χιαστί τεμνόμενες. Για τη χρονολόγηση του αγγείου και την ομάδα στην οποία ανήκει, βλ. παραπάνω, σ. 236 κ.ε., υποσημ. 24-27.

Αρ. ευρ. 28165. Σιδερένιο εγχειρίδιο (Εικ. 16).

Ελλειπές ως προς τα δύο άκρα του. Έντονη οξειδωση.

Σωζ. μήκ. 0,10, μέγ. πλ. 0,012 μ.

Εικ. 15. Ο κάνθαρος του Τάχι/18 (βλ. Εικ. 14: 1).

Εικ. 16. Το σιδερένιο εγχειρίδιο του Τάχι/18.

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΙΜΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (610-600 π.Χ.)

Πρόκειται για δώδεκα εγχυτρισμούς και για τον παιδικό Τάχι/25, λακκοειδή με πρωτογενή πυρά.

7. Τάχι/22

Αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,80 μ., θραυσμένος και κτερισμένος εξωτερικά με δεκατέσσερα μικρά αγγεία και ειδώλιο ίππου κατά την τεχνική Α (Εικ. 17). Από τα επτά κορινθιακά, όλα σε σκιαγραφία, τα δύο είναι κοτυλίσκες, αγγεία αδελφά:

Αρ. ευρ. 28177α. Κοτυλίσκη (Εικ. 18: 1). Ακέραια.

Ύψ. 0,047, διάμ. χείλους 0,064, διάμ. βάσης 0,027 μ.

Πηλός κορινθιακός, γάνωμα μελανό, εξίτηλο κατά τύπους. Ολόκληρο το εσωτερικό μελαμβαφές.

Αρ. ευρ. 28177. Κοτυλίσκη (Εικ. 18: 7). Λείπει μεγάλο μέρος του κορμού και η μία λαβή.

Εικ. 17. Ο εγχυτρισμός Τάχι/22.

Ύψ. 0,047, διάμ. χείλους 0,064, διάμ. βάσης 0,027 μ.

Πηλός κορινθιακός, γάνωμα μελανό, εξίτηλο κατά τόπους. Ολόκληρο το εσωτερικό μελαμβαφές.

Τα πέντε μικρά, ακέραια αλάβαστρα διαιρούνται σε δύο ομάδες. Τα τρία πρώτα φέρουν στον κορμό επάλληλες σειρές στιγμών, που πλαισιώνονται από συστήματα δύο ή τριών δακτυλίων. Πηλός κορινθιακός με

στιλπνή επιδερμίδα, γάνωμα καστανομέλανο, κατά τόπους εξίτηλο. Υπολείμματα ώδους σε κάποιες ταινίες:

Αρ. ευρ. 28171. Αλάβαστρο (Εικ. 18: 2). Ύψ. 0,076, διάμ. στεφάνης 0,03 μ. Φέρει δύο ομόκεντρους δακτυλίους στη στεφάνη και τρεις στη βάση.

Αρ. ευρ. 28174. Αλάβαστρο (Εικ. 18: 3). Ύψ. 0,07 μ. Φέρει ένα δακτύλιο στη στεφάνη και τρεις ομόκεντρους στη βάση με ωραία εκβάθυνση στον πυρήνα.

Αρ. ευρ. 28169. Αλάβαστρο (Εικ. 18: 4). Φέρει τόσο στη στεφάνη όσο και στην επίκυρτη βάση φυλλοειδή ρόδακα.

Της δεύτερης ομάδας τα αλάβαστρα κοσμούνται με δύο ζώνες από τρία κυνάρια η καθεμία, που τρέχουν προς τα δεξιά. Άριστος κίτρινος πηλός, εξαιρετικής ποιότητας στιλπνή επιδερμίδα, γάνωμα καστανομέλανο.

Αρ. ευρ. 28173. Αλάβαστρο (Εικ. 18: 5, Εικ. 19).

Ύψ. 0,08, διάμ. στεφάνης 0,031 μ. Φέρει στη στεφάνη πλατιά ταινία, δορυφορούμενη εκατέρωθεν από λεπτό δακτύλιο και στην επίκυρτη βάση δύο δακτυλίους στον πυρήνα και δύο λεπτούς κατά την περιφέρεια.

Εικ. 18. Τα πρώιμα κορινθιακά αγγεία του Τάχι/22.

Εικ. 19. Το αλάβαστρο αρ. ευρ. 28173 του Τάχι/22.

Αρ. ευρ. 28176. Αλάβαστρο (Εικ. 18: 6).
Ύψ. 0,088 μ.

Η στεφάνη κοσμεύεται με σειρά παχιών στιγμών και παχύ δακτύλιο στην περιφέρεια. Στη βάση τρεις ομόκεντροι δακτύλιοι και μικρή εκβάθυνση στον πυρήνα.

Αρ. ευρ. 28170. Μόνωτο κύπελλο (Εικ. 20: 1).
Ακέραιο, εκτός από μικρές εκκρούσεις.
Ύψ. 0,048, διάμ. χείλους 0,073, διάμ. βάσης 0,04 μ.

Άριστος πηλός φωτεινού καστανού με κίτρινη επιδερμίδα, γάνωμα από το πορτοκαλόχρωμο έως το καστανό. Ολόκληρο το

εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα. Φωτεινού βάθους.

Στη λαβή και σ' όλο της το ύψος οριζόντια γραμμίδια. Παρεμφερή τα δύο αποσπασματικά κύπελλα του Τάχι/13 (παρακάτω, Εικ. 29: 4, 6) και εκείνο του Τάχι/10 (παρακάτω, Εικ. 41: 4).

Αρ. ευρ. 41138. Δίωτο κύπελλο της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά (Εικ. 20: 2).

Συγκολλημένο, ολόκληρο.

Ύψ. 0,05, διάμ. χείλους 0,066, διάμ. βάσης 0,042 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, λεπτόκοκκος, με ψήγματα ασβεστόλιθου, γάνωμα καστανομέλανο, εξίτηλο. Βάση επίπεδη, λειασμένη. Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα.

Στις λαβές, μία κάθετη ταινία. Σε κάθε όψη τρία συστήματα από τρεις ελαφρώς λοξές γραμμές, που πλαισιώνονται επάνω μεν από πλατιά ταινία, κάτω δε από τρεις λεπτούς δακτυλίους. Όλοι σχεδόν οι τάφοι που ακολουθούν περιείχαν περισσότερα ή λιγότερα αγγεία της κατηγορίας αυτής. Βλ. π.χ. τους Τάχι/20 (Εικ. 35), Τάχι/24 (Εικ. 37-38) κ.ά.

Τρία μελαμβαφή μόνωτα κύπελλα, των οποίων μόνο η επίπεδη, λειασμένη βάση εξαιρείται. Πηλός κιτρινέρυθρος, συμπαγής.

Εικ. 20. Τα βοιωτικά αγγεία και το ειδώλιο του Τάχι/22.

Γάνωμα καστανομέλανο στα δύο πρώτα, πορτοκαλόχρωμο στο τρίτο κύπελλο:

Αρ. ευρ. 28175. Μόνωτο κύπελλο (Εικ. 20: 3).
Ολόκληρο.

Ύψ. 0,046, διάμ χείλους 0,067, διάμ. βάσης 0,037 μ.

Αρ. ευρ. 28168. Μόνωτο κύπελλο (Εικ. 20: 4).
Όμοιο, ελλιπές ως προς τη λαβή, των ίδιων διαστάσεων.

Αρ. ευρ. 41144. Μόνωτο κύπελλο (Εικ. 20: 7).
Όμοιο, συγκολλημένο, ελλιπές ως προς τη λαβή με τμήμα του χείλους και του κορμού. Των ίδιων διαστάσεων.

Αρ. ευρ. 28172. Αρυβαλλοειδές ληκύθιο, ολόβαφο (Εικ. 20: 6).

Ακέραιο, με μόνο τη λαβή συγκολλημένη.
Ύψ. 0,056, διάμ. βάσης 0,035, διάμ. στεφάνης 0,027 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, άριστης ποιότητας, γάνωμα πορτοκαλόχρωμο.

Η εξωτερική επιφάνεια της ταινιόσχημης λαβής καλύπτεται με γάνωμα. Εξαιρούνται ταινία στο μέσον του ύψους του κορμού, η στεφάνη με το άνω ήμισυ του λαιμού και η κάτω επιφάνεια της δακτυλιόσχημης βάσης.

Αρ. ευρ. 28166. Άωτος σφαιρικός αρύβαλλος (Εικ. 20: 5).

Ακέραιος.

Ύψ. 0,058, διάμ. στεφάνης 0,025, διάμ. κορμού 0,055 μ.

Πηλός συμπαγής, καθαρός, κεραμόχρωμος, με καστανόφαιο πυρήνα. Χειροποίητος. Επίχρυσμα θερμού κίτρινου καλύπτει την επιφάνεια. Γάνωμα καστανό, κατά τόπους πορτοκαλόχρωμο. Βλ. παραπάνω, σ. 238, υποσημ. 32.

Αρ. ευρ. 28164. Ειδώλιο ίππου κατά την τεχνική Α (Εικ. 20: 8, Εικ. 21).

Σπασμένα τα δύο πρόσθια σκέλη, συγκολλημένο το πίσω δεξιά.

Εικ. 21. Το ειδώλιο αρ. ευρ. 28164 του Τάχι/22 (βλ. Εικ. 20: 8).

Μήκ. 0,115, ύψ. 0,09, πλ. στήθους 0,036, πλ. παρυφής της χαιτίης 0,003 μ.

Πηλός λεπτόκοκκος, συμπαγής ως πορσελάνη, κιτρινέρυθρος, ομοιόχρωμο στιλπνό αλείφωμα. Γάνωμα στιλπνό, κυρίως κεραμόχρωμο, στο κεφάλι όμως και στη χαιτίη μελανό.

Το ειδώλιο με τις στιβαρές αναλογίες του έχει σωματικότητα, σαν πλαστικό έργο. Η παρυφή της χαιτίης, που αποδίδεται πλαστικά, κοσμείται με παχιές οριζόντιες, από τις οποίες εκκινούν οι κυματοειδείς, που αποδίδουν τον όγκο της χαιτίης. Στη δισκοειδή άνω απόληξη της δύο επιμήκεις παράλληλες γραμμές. Για την πλαστική απόδοση των αυτιών και των οφθαλμών πρβλ. το μελαμβαφή ίππο του τάφου Ι της Αγ. Ελεούσας (παραπάνω, υποσημ. 34). Στο στήθος πλατιά ταινία, από την οποία εξαρτώνται πέντε κάθετες. Στα σκέλη και στην ουρά πλατιά ταινία· όμοια ταινία περισφίγγει την κοιλιά. Στο μεταξύ τους διάστημα πέντε εγκάρσιες ταινίες, από τις οποίες η κορυφαία συνεχίζει την ταινία της ουράς (για τα πρώιμα βιωτικά ειδώλια γενικότερα, βλ. παραπάνω, σ. 239, υποσημ. 43-44).

8. Τάχι/16

Αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,80 μ. με το στόμιο στα Α. (Εικ. 22). Διαστ. 0,65x0,45 μ. Είχε κτεριστεί εξωτερικώς με οκτώ αγγεία.

Εικ. 22. Ο εγχυτρισμός Τάχμ/16.

Κτερίσματα

Από τα τρία κορινθιακά αγγεία μόνο η μελαμβαφής κοτύλη ανήκει στα ανοικτά σχήματα:

Αρ. ευρ. 29752. Κοτύλη (Εικ. 23: 1). Συγκολλημένη, ολόκληρη. Ύψ. 0,088, διάμ. χείλους 0,118, διάμ. βάσης 0,05 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, λεπτόκοκκος, γάνωμα καστανομέλανο. Κάτω από τις λαβές ιώδης ταινία. Λευκό επίθετο χρώμα. Ολόκληρο το εσωτερικό μελαμβαφές.

Η μελαμβαφής επιφάνεια φέρει στα άκρα κάθε πλευράς της στικτό ρόδακα με λευκό επίθετο χρώμα (διαμ. 0,016 μ.). Στο κέντρο της δακτυλιόσχημης βάσης, η οποία έχει άριστης ποιότητας επιδερμίδα, έντυπος δακτύλιος. Στο κάτω ήμισυ του αγγείου αραιές, αρμονικές ακτίνες.

Αρ. ευρ. 28084. Αλάβαστρο (Εικ. 23: 3). Ακέραιο.

Ύψ. 0,068, διάμ. στεφάνης 0,03 μ.

Ωραίος κορινθιακός πήλος, γάνωμα καστανό. Και στις πέντε σκιασμένες ταινίες διατηρούνται υπολείμματα επίθετου ιώδους.

Οι δύο πρώτες και οι δύο τελευταίες ταινίες περικλείουν λεπτή ζώνη με δύο σειρές στιγμών η καθεμιά. Στη στεφάνη δύο ομόκεντροι κύκλοι. Στην επίκυρτη βάση οι λεπτοί ομόκεντροι δακτύλιοι γίνονται τέσσε-

Εικ. 23. Τα αγγεία του Τάχμ/16.

ρις, από τους οποίους οι δύο κατά την περιφέρεια αποτελούν ζεύγος.

Αρ. ευρ. 28133. Απίοσχημος αρύβαλλος (Εικ. 23: 6).

Αποσπασματικά σωζόμενος.

Σωζ. ύψ. 0,068, διάμ. κορμού 0,046 μ.

Κορινθιακός πηλός, γάνωμα μελανό, πολύ εξίτηλο.

Στον ώμο και στην κατά τη βάση ζώνη ακτινοειδώς διατεταγμένα ρόπαλα. Στην κοιλιά ζώνη με φολιδωτό κόσμημα, που πλαισιώνεται από μελανές ταινίες, μία πλατιά κάτω, δύο λεπτότερες επάνω.

Τα υπόλοιπα τρία από τα εικονιζόμενα αγγεία είναι κάνθαροι και ανήκουν στην κατηγορία των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά:

Αρ. ευρ. 28134. Κάνθαρος (Εικ. 23: 5).

Συγκολλημένος, ελλiptής ως προς τμήματα του κορμού και του χείλους και τη μία λαβή.

Ύψ. με τις λαβές 0,064, χωρίς τις λαβές 0,052, διάμ. χείλους 0,07, διάμ. βάσης 0,035 μ.

Πηλός κίτρινος, καθαρός, αμμώδους υφής, γάνωμα αμαυρό, απόχρωσης κυμαινόμενης από το καστανομέλανο έως το πορτοκαλόχρωμο.

Μικρός κάνθαρος λεπτών τοιχωμάτων. Στο εξηρημένο εσωτερικό του αγγείου τρεις σε αποστάσεις ταινιόσχημοι δακτύλιοι. Σε όλο το ύψος των λαβών λεπτή ταινία. Όμοιου πλάτους ταινίες περιβάλλουν τον κορμό κάτω από τις λαβές, αλλά και κατά τη γένεση του χείλους, και σχηματίζουν σε κάθε όψη δύο θηλειές. Θηλειές, αλλά διπλού περιγράμματος αυτές, κοσμούν και τη μόνωτη βραχύπεζα κύλικα του Τάχι/9 (βλ. παρακάτω, Εικ. 30: 3.).

Αρ. ευρ. 28079. Κάνθαρος (Εικ. 23: 4, Εικ. 24).

Συγκολλημένος, ελλiptής ως προς το 1/3 του χείλους και το ήμισυ της μιας λαβής.

Ύψ. με τις λαβές 0,070, χωρίς τις λαβές 0,054, διάμ. χείλους 0,072, διάμ. βάσης 0,048, πλ. λαβής 0,014 μ.

Πηλός κεραμόχρωμος, καθαρός, συμπαγής, παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα πορτοκαλί, πυκνής σύστασης, σαν ελαιόχρωμα.

Κοσμεείται πλουσιότερα από τον προηγούμενο. Από το ολόβαφο εσωτερικό μόνο μια ταινία στο ύψος του ώμου εξαιρείται, πλ. 0,012 μ., καλυπτόμενη με κίτρινο επίχρισμα, όπως και η εξωτερική επιφάνεια του αγγείου. Εδαφόχρωμα είναι επίσης ο δακτύλιος της βάσης και ο επίπεδος δίσκος της. Των ταινιόσχημων λαβών οι παρυφές τονίζονται με γάνωμα, ενώ το μεταξύ τους ελεύθερο πεδίο κοσμεείται με οριζόντιες. Το κάτω μέρος του κορμού με τους δύο δακτυλίους και τη σκιασμένη επιφάνεια μοιάζει με το αντίστοιχο τμήμα του προηγούμενου κανθαρίσκου. Η διακόσμηση της επάνω ζώνης, με τις εναλλήλες σιγμοειδείς και τα συστήματα των τριών καθέτων στα άκρα, συνδέει αυτόν τον κανθαρίσκο με τον αμέσως επόμενο, μεγάλων διαστάσεων κάνθαρο.

Αρ. ευρ. 29751. Κάνθαρος (Εικ. 23: 2, Εικ. 25, Εικ. 26).

Συγκολλημένος, ελλiptής ως προς μεγάλο τμήμα του κορμού, του χείλους και τις δύο λαβές.

Ύψ. χωρίς λαβές 0,168, διάμ. βάσης 0,084 μ.

Εικ. 24. Ο κανθαρίσκος αρ. ευρ. 28079 του Τάχι/16 (βλ. Εικ. 23: 4).

Εικ. 25. Ο μεγάλος κánθαρος αρ. ευρ. 29751 του Τάχμ/16 (βλ. Εικ. 23: 2 και Εικ. 26).

Πηλός με φυσαλίδες και ελάχιστα ψήγματα ασβεστόλιθου, απόχρωσης φωτεινού καστανού, με καστανόφαιο πυρήνα· παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα καστανομέλανο.

Από το μελαμβραφές εσωτερικό του αγγείου εξαιρούνται δύο πλατιές ταινίες, η μία στο κάτω μέρος του κορμού, η άλλη κατά τη βάση από τον ώμο στο λαιμό. Λεπτή εξηρη-

μένη ταινία και στο χείλος. Στην κύρια διακοσμητική ζώνη σπειρόκυμα και συστήματα επάλληλων αμειβόντων, οι οποίοι ενώνουν τις σπείρες ανά ζεύγη. Παρεμφερή ζεύγη σπειρών και σε βοιωτικούς σκύφους των μέσων του βου αι. π.Χ.⁷¹.

Για τις παρακάτω δίωτες κύλικες με επίπεδη βάση της κατηγορίας των βοιωτικών με πτηνά, δεν διαθέτουμε εικόνα ούτε πλήρη περιγραφικά στοιχεία:

Αρ. ευρ. 28132. Κύλικα.

Συγκολλημένη, ελλιπής.

Ύψ. 0,046, διάμ. βάσης 0,044, πλ. λαβών 0,016, πάχ. τοιχώματος 0,005, πάχ. χείλους 0,003 μ.

Πηλός σκληρής υφής με ψήγματα ασβεστόλιθου, κιτρινέρυθρος, με παχύ φαιό πυρήνα. Η επιφάνεια μέσα-έξω κιτρινέρυθρη. Γάνωμα μελανό, αραιούμενο σε φωτεινό καστανό.

Το εσωτερικό δεν φέρει κανένα διάκοσμο. Εξωτερικά δύο ταινιοσχημοί δακτύλιοι και κάθετα γραμμίδια αμέσως κάτω από το χείλος. Στην επίπεδη βάση δύο σταυρο-

Εικ. 26. Σχέδιο του μεγάλου κανθάρου αρ. ευρ. 29751 του Τάχμ/16 (βλ. Εικ. 23: 2 και Εικ. 25).

71. Βλ. Ανδρειωμένου, *Κεραμεικόν Εργαστήριον*, 18.10, πίν. 11.6 (ΜΑΚ/90), 19.6, 19.7, πίν. 12.2 α-β, (ΔΔ/20). Βλ. και παραπάνω, σ. 240-241, υποσημ. 49-51.

Εικ. 27. Κορινθιακή κοτυλίσκη του Τάχι/14.

ειδώς τεμνόμενες ταινίες, οι οποίες συνεχίζουν στο κάτω μέρος του κορμού, μέχρι που συναντούν τον κάτω δακτύλιο. Στη σωζόμενη λαβή οριζόντια γραμμίδια.

Αρ. ευρ. 28117. Κύλικα.

Συγκολλημένη, ελλιπής ως προς το ήμισυ του κορμού και τη μία από τις ταινιόσχημες λαβές της.

Ύψ. 0,048, διάμ. χείλους 0,11, πάχ. τοιχώματος 0,004-0,006 μ.

Πηλός κιτριένυθρος, καθαρός, με υπόφαιο πυρήνα. Υπολείμματα καστανού γάνωματος στο εσωτερικό του αγγείου.

9. Τάχι/14

Ο ταφικός αμφορέας βρέθηκε σε βάθος 0,90 μ., με το στόμο προς Δ. και διαστάσεις

0,70x0,55 μ. Εξωτερικά υπήρχε η χωρίς αριθμό κορινθιακή κοτυλίσκη της Εικ. 27, για την οποία προβλ. τις δύο του Τάχι/22 (παραπάνω, Εικ. 18: 1, 7) και του Τάχι/13 (παρακάτω, Εικ. 28: 4).

10. Τάχι/13

Ο αμφορέας αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,90 μ. με το στόμο στα Δ. Είχε κτεριστεί με επτά αγγεία στο εξωτερικό και με έξι στο εσωτερικό.

Κτερίσματα

Εξωτερικώς του τάφου:

Αρ. ευρ. 28097. Κοτυλίσκη (Εικ. 28: 4). Συγκολλημένη, ελλιπής ως προς μεγάλο τμήμα του κορμού και τη μία λαβή.

Ύψ. 0,05, διάμ. βάσης 0,027 μ.

Κορινθιακός πηλός με άριστη επιδερμίδα, γάνωμα μελανέρυθρο, στυλπνό.

Σειρά τριών κυναρίων, παρεμφερής με εκείνη της κοτυλίσκης του προηγούμενου τάφου (Εικ. 27). Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα. Στον ελαφρώς επίκυρτο δίσκο της δακτυλιόσχημης βάσης δύο ομόκεντροι ταινιόσχημοι δακτύλιοι. Με γάνωμα καλύπτεται και η εσωτερική λοξότμητη επιφάνεια του δακτυλίου.

Εικ. 28. «Αργείες» οinoχοΐσκες και πρῶμα κορινθιακά του εγγυτρισμού Τάχι/13.

Εικ. 29. Τα βοιωτικά αγγεία του Τάχι/13.

Αρ. ευρ. 28053. Απιόσχημος αρύβαλλος (Εικ. 28: 3).

Ακέραιος.

Ύψ. 0,073, διάμ. στεφάνης 0,031, διάμ. βάσης 0,008 μ.

Άριστος κορινθιακός πηλός, γάνωμα μελανό, εξίτηλο, επίθετο ιώδες.

Φέρει στη λαβή τέσσερις οριζόντιες ταινίες. Στη στεφάνη δύο ταινιόσχημοι δακτύλιοι, από τους οποίους ο εξωτερικός καλύπτεται και με ιώδες. Το ίδιο επίθετο χρώμα και στις μελανές ταινίες του κορμού. Η στενή κάθετη επιφάνεια της στεφάνης κοσμείται με σειρά στιγμών. Συγγενής ο ταινιωτός απιόσχημος αρύβαλλος του Τάχι/12 (βλ. παρακάτω, Εικ. 33: 2).

Δύο χειροποίητες υψίλαιμες οινοχοΐσκες ευρείας βάσης, με έντυπο διάκοσμο στον κορμό και στο λαιμό («αργείες»). Των ίδιων σχεδόν διαστάσεων:

Αρ. ευρ. 28052. Οινοχοΐσκη (Εικ. 28: 1).

Συγκολλημένη, ελλειπής ως προς το ήμισυ της στεφάνης. Έχει αποσπαστεί και η ταινιόσχημη λαβή.

Ύψ. 0,110, διάμ. βάσης 0,075, διάμ. στομίου 0,032 μ.

Πηλός λεπτόκοκκος, καθαρός, κίτρινος, με στιλπνή επιφάνεια.

Αρ. ευρ. 28051. Οινοχοΐσκη (Εικ. 28: 2).

Συγκολλημένη, ελλειπής ως προς το ήμισυ της στεφάνης. Λείπει μικρό τμήμα του κορμού.

Ύψ. 0,110, διάμ. βάσης 0,078, διάμ. στομίου 0,032 μ.

Πηλός λεπτόκοκκος, καθαρός, κίτρινος, με στιλπνή επιφάνεια.

Στη λαβή της, από ιδιοτροπία του τεχνίτη, σχηματίστηκαν με πορτοκαλόχρωμο γάνωμα τρεις λεπτές κάθετες ταινίες (πρβλ. τη «αργεία» οινοχοΐσκη του Τάχι/9 παρακάτω, Εικ. 30: 2).

Τα ακολουθούντα τρία αγγεία ανήκουν στην κατηγορία των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά:

Αρ. ευρ. 28055. Δίωτη άποδη κύλικα (Εικ. 29: 2).

Συγκολλημένη, ολόκληρη.

Ύψ. 0,042, διάμ. στεφάνης 0,142, διάμ. βάσης 0,052, πλ. στεφάνης 0,006 μ.

Πηλός καθαρός, λεπτής υφής, κίτρινο-ερυθρός. Κίτρινο επίχρυσμα καλύπτει την επιφάνεια του αγγείου. Γάνωμα καστανό, εξίτηλο, ιώδες χρώμα.

Φέρει στο εσωτερικό της ίχνη πέντε λεπτών δακτυλίων με ιώδες. Στην επίπεδη στεφάνη υπολείμματα συστημάτων από εννέα εγκάρσια γραμμίδια. Όμοια, αλλά συνεχόμενα

γραμμίδια και στις λαβές. Κάτω από τη στεφάνη παχιά κυματοειδής και αμέσως πιο κάτω έξι λεπτές ταινίες· στην τρίτη από κάτω, υπολείμματα ιώδους. Στην επίπεδη βάση δύο λεπτές ταινίες, σταυροειδώς τεμνόμενες.

Αρ. ευρ. 28093. Κάλαθος (Εικ. 29: 5).

Το κάτω μέρος.

Σωζ. ύψ. 0,056, διάμ. βάσης 0,067 μ.

Πηλός κίτρινος, καθαρός, αμμώδους υφής με αραιά ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα καστανοπράσινο, εξίτηλο.

Ελαφρώς υπόκοιλη βάση. Κατά την περιφέρεια του πυθμένα δύο οπές, διαμ. 0,006 μ., που ανοίχθηκαν πριν από την όπτηση (για την αποστράγγιση υγρών προφανώς. Όμοια ζεύγη οπών και στους δύο καλάθους από το εσωτερικό του τάφου). Στο εσωτερικό του αγγείου υπολείμματα επάλληλων ταινιωτών δακτυλίων με εξίτηλο γάνωμα. Από τον εξωτερικό διάκοσμο διασώζονται πλατιά ταινία στο κάτω μέρος του αγγείου και τέσσερις λεπτοί δακτύλιοι.

Αρ. ευρ. 28095. Κύπελλο (Εικ. 29: 7).

Διατηρείται το κάτω μέρος του κορμού και μία λαβή.

Ύψ. 0,048, διάμ. βάσης 0,041 μ.

Πηλός κίτρινο-ερυθρός, αμμώδους υφής. Γάνωμα από το καστανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Μάλλον δίωτο. Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα. Στο κάτω μέρος του εξωτερικού του αγγείου τρεις λεπτοί δακτύλιοι. Η λαβή, της οποίας οι οξείες απολήξεις των παρυφών τονίζονται με γάνωμα, κοσμείται σε όλο της το ύψος με λεπτή ταινία. Τα σωζόμενα αυτά στοιχεία απαντούν και στο δίωτο κύπελλο του Τάχι/22 (παραπάνω, Εικ. 20: 2).

Εσωτερικώς του τάφου:

Από τα έξι αγγεία, τα τέσσερα ανήκουν στην ίδια κατηγορία με τα τρία αμέσως προηγούμενα, των Εικ. 29: 2, 5, 7 (κατηγορία των βιοωτικών κυλίκων με πτηνά).

Αρ. ευρ. 28098. Κύπελλο (Εικ. 29: 4).

Συμπληρωμένο, ελλειπές.

Ύψ. 0,052, διάμ. χείλους 0,065, διάμ. βάσης 0,037 μ.

Πηλός κίτρινο-ερυθρός, άριστος. Γάνωμα από το καστανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Αρ. ευρ. 28100. Κύπελλο (Εικ. 29: 6).

Θραύσμα.

Ύψ. 0,059 μ.

Πηλός κίτρινος, με φυσαλίδες (biscuit) και ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα μελανό. Στο κάτω μέρος του κυπέλλου δύο ταινίες, στην κύρια ζώνη συστήματα καθέτων, εναλλασσόμενα με συστήματα οριζοντίων. Το παρόν κύπελλο, καθώς και το αμέσως προηγούμενο (αποσπασματικά, λεπτών τοιχωμάτων, φωτεινού βάθους και μελαμβαφούς εσωτερικού) σχηματίζουν ομάδα με τα κύπελλα των Τάχι/22 (βλ. Εικ. 20: 1) και Τάχι/10 (βλ. παρακάτω, Εικ. 41: 4), αλλά και με τον κώνο του Τάχι/20 (βλ. παρακάτω, Εικ. 35: 6).

Αρ. ευρ. 28090. Δίωτη βραχύπεξα κύλικα (Εικ. 29: 1).

Συγκολλημένη, ελλειπής ως προς τμήματα του χείλους και το ήμισυ της εκεί προσαρμοσθείσας, κυκλικής διατομής λαβής.

Ύψ. 0,064, διάμ. στεφάνης 0,157, διάμ. βάσης 0,058, πλ. στεφάνης 0,006 μ.

Πηλός αμμώδους υφής, κίτρινο-ερυθρός. Γάνωμα από το μελανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Η παρούσα κύλικα της κατηγορίας των βιοωτικών κυλίκων συγγενεύει με εκείνη από το εξωτερικό του τάφου (Εικ. 29: 2), μόνον ότι εδώ η βάση είναι δακτυλιόσχημη. Ολόκληρο το εσωτερικό της κύλικας καλύπτεται με μελανό γάνωμα. Στη στεφάνη και στις λαβές εγκάρσια γραμμίδια. Εξωτερικώς και υπό το χείλος παχιά κυματοειδής με πορτοκαλόχρωμο γάνωμα και από κάτω πλατιά ταινία.

Οι δύο, της αυτής κατηγορίας, καλάθι, των οποίων ο πηλός είναι καστανόφαιος, σκληρής υφής, με ασβεστολιθικά εγκλεί-

σματα, φέρουν στην περιφέρεια του πυθμένα δύο μικρές οπές που ανοίχθηκαν πριν από την έψηση (βλ. τον κάλαθο από το εξωτερικό του τάφου παραπάνω, σ. 259, Εικ. 29: 5).

Αρ. ευρ. 28092. Κάλαθος (Εικ. 29: 8).

Διατηρείται μόνο το κάτω τμήμα του κορμού και η ελαφρώς επίκυρτη βάση, η οποία στο κέντρο, με μικρό δόντι, σχηματίζει επίπεδο κρεμάμενο δίσκο.

Σωζ. ύψ. 0,062, διάμ. βάσης 0,072, διάμ. κορμού στο σωζόμενο ύψος του 0,102 μ. Γάνωμα που μεταβλήθηκε σε αγνό καστανοκίτρινο.

Σε ολόκληρο το εσωτερικό του καλύπτεται με γάνωμα και στο εξωτερικό του κοσμείται με δύο συστήματα ταινιόσχημων δακτυλίων, που αποτελούνται το κάτω από πέντε ταινίες, το επάνω από τρεις.

Αρ. ευρ. 28099. Μικκύλος κάλαθος (Εικ. 29: 9).

Διατηρείται σε όλο του το ύψος. Συγκολλημένος, ελλειπής κατά το 1/3 του κορμού. Ύψ. 0,052, διάμ. στεφάνης 0,058, διάμ. βάσης 0,037, πλ. στεφάνης 0,005 μ. Υπολείμματα από την κίτρινη, στιλπνή επάλειψη που κάλυπτε και το εσωτερικό, αλλά και τη βάση του αγγείου. Ο ταινιωτός διάκοσμος με ερυθροϊώδες, πολύ εξίτηλο πλέον.

Στο εσωτερικό του φέρει τρεις κατ' αποστάσεις δακτυλίους, πλ. 0,009 μ. Τρεις επίσης δακτύλιοι, αλλά λεπτοί αυτοί, στην επίπεδη βάση. Υπολείμματα πολλών λεπτών δακτυλίων και στο εξωτερικό του κορμού.

Αρ. ευρ. 28091. Αμφορίσκος (Εικ. 29: 3).

Συγκολλημένος, ελλειπής ως προς τη μία λαβή και τμήματα του κορμού με το μέγιστο του λαιμού.

Ύψ. 0,095, διάμ. χείλους 0,082, διάμ. βάσης 0,05, πλ. στεφάνης 0,003 μ.

Πηλός όμοιος με εκείνον του αποσπασματικού καλάθου της Εικ. 29: 5. Γάνωμα καστανό, εξίτηλο.

Το τελευταίο αγγείο της κατηγορίας των βιοιωτικών κυλίκων. Με οριζόντιες, κυκλικής

διατομής λαβές. Το εσωτερικό εξαιρείται, ενώ η στεφάνη καλύπτεται με γάνωμα. Καστανή ταινία στο κατώτατο, εισέχον τμήμα του κορμού, αντί πλαστικού δακτυλίου βάσης. Η κύρια ζώνη κοσμείται με οφιοειδή ταινία, η οποία, ως ευθεία πλέον, συνεχίζει κατά μήκος των λαβών. Στο λαιμό σύστημα από δέκα λεπτούς δακτυλίους, στην κοιλιά τέσσερις όμοιοι δακτύλιοι, διατεταγμένοι ανά δύο.

11. Τάχι/9

Ο ταφικός αμφορέας ήλθε στο φως σε βάθος 1,85 μ. με το στόμιο στα Α. Διαστ. 1,05x0,70, πλ. στεφάνης 0,03 μ. Πηλός με προσμίξεις, πορτοκαλόχρωμος με φαιό πυρήνα. Έξω από τους τρεις λίθους οι οποίοι, τοποθετημένοι κατακόρυφα, έφραζαν το στόμιο του αμφορέα βρέθηκαν τα τρία αγγεία που κτέριζαν τον τάφο και για τα οποία βλ. παραπάνω, σ. 240, υποσημ 48.

Αρ. ευρ. 27987. Κυπελλίδιο (Εικ. 30: 1).

Ελλειπές ως προς τη λαβή και το ήμισυ του χείλους.

Ύψ. 0,043, διάμ. χείλους 0,058, διάμ. βάσης 0,031 μ.

Πηλός καθαρός, κεραμόχρωμος, γάνωμα πορτοκαλέρυθρο μέσα-έξω. Εξαιρούνται το κατώτατο τμήμα του αγγείου και η συνεχόμενη επίπεδη βάση του, καθώς και η λοξότμητη στεφάνη, η οποία κοσμείται με ένα ταινιόσχημο δακτύλιο και με ένα λεπτότερο. Μελαμβαφές.

Αρ. ευρ. 29753. Οινοχοΐσκη (Εικ. 30: 2).

Συγκολλημένη, ελλειπής ως προς την ταινιόσχημη λαβή και τμήμα του χείλους.

Ύψ. 0,104, διάμ. χείλους 0,03, διάμ. βάσης 0,076, πλ. λαβής 0,016 μ.

Χειροποίητη, υψίλαιμη, ημισφαιρικού κορμού. Πηλός όμοιος με εκείνον των «αργείων» οινοχοϊσκών του Τάχι/13 (βλ. παραπάνω, Εικ 28: 1, 2). Όμοιος και ο έντυπος διάκοσμος στον κορμό και στο λαιμό.

Αρ. ευρ. 29754. Κύλινδρος (Εικ. 30: 3).

Συγκολλημένη, ολόκληρη.

Ύψ. 0,03, διάμ. στεφάνης 0,106, διάμ. επιπέδου βάσης 0,05 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, καθαρός. Παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα ερυθρό, πυκνής σύνθεσης, ως ελαιόχρωμα. Η λαβή και το έναντί της ημιδικάριο καλύπτονται με γάνωμα.

Μόνωτη βραχύπεξα της κατηγορίας των βιοιωτικών με πηνά. Στο εσωτερικό πέντε δακτύλιοι με γάνωμα και στο εξωτερικό διπλό περιγράμματος θηλειές, όλα με ελεύθερο χέρι.

12. Τάχι/12

Ο ημικατεστραμμένος ταφικός αμφορέας βρέθηκε σε βάθος 0,90 μ. με το στόμο στα Δ. Σωζ. διαστ. 0,45x0,30 μ.

Κτερίσματα

Από το εσωτερικό του εγχυτρισμού περισυλλέχθηκαν δύο μικρά αγγεία, τρίμμα ενός εγγεγραμμένου ρόδακα από λεπτό σφυρήλατο έλασμα κατά την έγκρουση τεχνική⁷² ο χάλκινος δακτύλιος-κρίκος της Εικ. 31

και πέντε μικρές ψήφοι από υαλόμαζα, από τις οποίες οι τέσσερις είναι μονόχρωμες, λευκές οι τρεις (Εικ. 32: 2), λαχανί η τελευταία (Εικ. 32: 3), και η μία ψήφος είναι οφθαλμωτή (Εικ. 32: 1, διαμ. 0,012 μ.), χρώματος κυανού του ουρανού, με οφθαλμούς από λευκή υαλόμαζα και ίριδα κυανού του κοβαλτίου.

Αρ. ευρ. 28131. Χάλκινος δακτύλιος-κρίκος (Εικ. 31).

Διάμ. 0,021, διατομή σύρματος 0,001 μ. Κατίωση φωτεινού πράσινου.

Αρ. ευρ. 28054. Απίοσχημος αρύβαλλος (Εικ. 33: 2).

Ακέραιος, εκτός από τμήμα της στεφάνης. Ύψ. 0,074, διάμ. στεφάνης 0,032 μ.

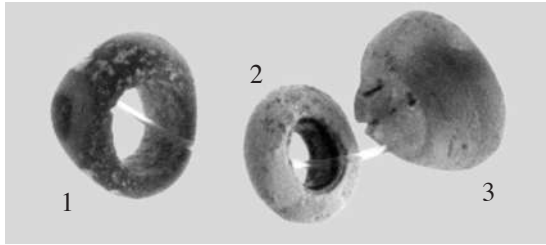

Εικ. 31. Το χάλκινο δακτυλίδι του εγχυτρισμού Τάχι/12.

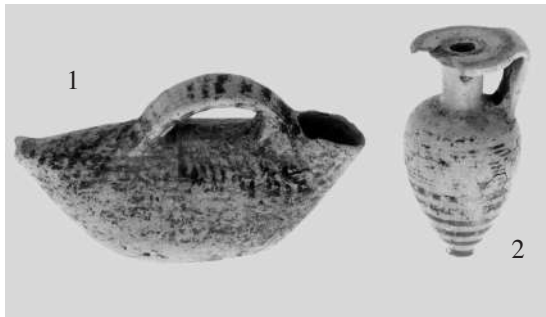

Εικ. 30. Τα αγγεία του εγχυτρισμού Τάχι/9.

72. Πρβλ. Ανδρειωμένου, *Καλλίστευμα*, 499 κ.ε., σημ.108, σχέδ. 37, του ΓΗΠ/75.

Εικ. 32. Γυάλινες ψήφοι από τον Τάχυ12.

Εικ. 33. Τα αγγεία του Τάχυ12.

Εικ. 34. Ο εγχυτρισμός Τάχυ20.

Πρασινοκίτρινος κορινθιακός πηλός με στιλπνή ομοιόχρωμη επιδερμίδα. Γάνωμα φωτεινού καστανού, απολεπισμένο σε μεγάλο τμήμα της επιφάνειας.

Στη στεφάνη δύο ταινιόσχημοι δακτύλιοι και στη λαβή τέσσερις παχίες οριζόντιες. Στον ώμο δυσδιάκριτο, πολύ επίμηκες ζώο (κυνάριο;). Οι δακτύλιοι, που περιβάλλουν ολόκληρο το αγγείο, στο κάτω ήμισυ είναι ταινιόσχημοι, στο επάνω λεπτοί, εξαιρετικής ποιότητας.

Αρ. ευρ. 28050. Αγγείο σε μορφή ασκού (Εικ. 33:1).

Ακέραιο.

Μήκ. 0,108, ύψ. με τη λαβή 0,06, χωρίς τη λαβή 0,044, πλ. λαβής 0,012, μήκ. οπής 0,022, πλ. οπής 0,013 μ.

Πηλός κίτρινος, λεπτής υφής, καθαρός, με μικρά ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα μελανό, εξίτηλο.

Η κάτω επιφάνεια παρουσιάζει ανωμαλίες. Στην ταινιόσχημη λαβή παχιά εγκάρσια γραμμίδια. Η πίσω απόληξη του ασκού εί-

ναι διχαλωτή, ωσάν απόληξη ουράς πτηνού, περισσότεράς μάλλον, η οποία ίσως δηλώνεται υποτυπωδώς. Οι δύο πλευρές και η ουρά καλύπτονται με δικτυωτό από γραμμές τεμνόμενες κατ' ορθή γωνία. Ο ασκός παραπέμπει σε μυκηναϊκά πρότυπα. Μήπως βρέθηκε τυχαία στο χώμα, χρησιμοποιήθηκε ως άθυρμα και ύστερα τοποθετήθηκε στον τάφο, συνοδεύοντας το μικρό νεκρό;

13. Τάχυ/20

Ο ταφικός αμφορέας βρέθηκε σε βάθος 1,10 μ. με το στόμιο στα Δ. (Εικ. 34, διαστ. 0,70x0,50 μ.). Ο τάφος είχε κτεριστεί εξωτερικώς με έξι αγγεία.

Κτερίσματα

Αρ. ευρ. 28135. Κοτυλίσκη (Εικ. 35: 5). Ακέραιη.

Ύψ. 0,056, διάμ. χείλους 0,062, διάμ. βάσης 0,026 μ.

Πηλός κορινθιακός, γάνωμα μελανό, αμαυρό, κατά τύπους εξίτηλο.

Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα. Στο κάτω μέρος του αγγείου δύο πλατιές ταινίες και πιο πάνω πέντε λεπτοί δακτύλιοι. Στο ύψος των λαβών και σε κάθε όψη σύστημα μικρών ενάλληλων αμειβόντων, πλαισιούμενο από δύο συστάδες κάθετων γραμμών. Κορινθιακού εργαστηρίου.

Αρ. ευρ. 28179. Κανθαρίσκος (Εικ. 35: 6).

Συγκολλημένος, ελλιπής ως προς μερικά τμήματα του κορμού.

Ύψ. χωρίς τις λαβές 0,058, διάμ. χείλους 0,088, διάμ. βάσης 0,047 μ.

Θαυμάσιος, λεπτότατος κίτρινος πηλός με λεία, βελούδινη επιδερμίδα. Γάνωμα μελανό, αραιούμενο σε πορτοκαλόχρωμο.

Φωτεινού βάθους με συστήματα καθέτων και οριζοντίων. Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με αραιό γάνωμα. Παραβάλλεται με τα μικρά κύπελλα των Τάχι/22 (Εικ. 20: 1) και Τάχι/13 (Εικ. 29: 4, 6).

Από τα τέσσερα αγγεία της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων οι τρεις άποδες κανθαρίσκοι είναι αδελφά αγγεία (Εικ. 35: 2, 3, 4). Όλων ο πηλός είναι κιτρινέρυθρος,

καθαρός, λεπτής υφής. Η εξηρημένη επιφάνειά τους καλύπτεται με λεπτό στρώμα κίτρινου επιχρίσματος. Ολόκληρο το εσωτερικό τους με γάνωμα, εκτός από λεπτή εξηρημένη ταινία στο χείλος. Οι ταινιόσχημες λαβές, των οποίων οι παρυφές τονίζονται με γάνωμα, φέρουν σε όλο τους το ύψος ταινία με γάνωμα. Σε κάθε όψη των κανθάρων ο ίδιος διάκοσμος, ο οποίος συνίσταται από δύο (Εικ. 35: 2) ή τρία συστήματα τριών κάθετων κυματοειδών, κρεμάμενα από οριζόντια γραμμή, και στα άκρα από συστήματα τριών κατακόρυφων ευθειών, που φθάνουν ως το χείλος.

Αρ. ευρ. 28178. Κανθαρίσκος (Εικ. 35: 2). Ακέραιος.

Ύψ. με τις λαβές 0,081, χωρίς λαβές 0,063, διάμ. χείλους 0,088, διάμ. βάσης 0,053, πλ. λαβής 0,012 μ.

Γάνωμα από το καστανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Διαφέρει από τους δύο άλλους κανθαρίσκους κατά τα εξής: έχει ραδινότερες αναλογίες. Σε κάθε όψη του τα συστήματα καθέτων βοστρυχοειδών είναι δύο αντί τριών. Η σκιασμένη επιφάνεια, κάτω από την οποία διακρίνονται αυλακώσεις από τον τρο-

Εικ. 35. Τα αγγεία του Τάχι/20.

χό, είναι πλατύτερη και καταλαμβάνει το κάτω ήμισυ του κορμού, χωριζόμενη από την κύρια διακοσμητική ζώνη με ένα μόνο δακτύλιο, αυτόν όμως παχύτερο.

Αρ. ευρ. 28137. Κανθαρίσκος (Εικ. 35: 3). Συγκολλημένος, ολόκληρος.

Ύψ. με τις λαβές 0,076, χωρίς τις λαβές 0,055, διάμ. χείλους 0,088, διάμ. βάσης 0,058, πλ. λαβής 0,012 μ.

Γάνωμα μελανό, κατά τόπους εξίτηλο.

Υπό την κύρια διακοσμητική ζώνη δύο λεπτοί δακτύλιοι. Στη βάση εγχάρακτος δακτύλιος (διάμ. 0,018 μ.).

Αρ. ευρ. 28136. Κανθαρίσκος (Εικ. 35: 4). Συγκολλημένος, ολόκληρος.

Ύψ. με τις λαβές 0,084, χωρίς λαβές 0,066, διάμ. χείλους 0,086, διάμ. βάσης 0,059, πλ. λαβής 0,013 μ.

Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, του οποίου η επιφάνεια στο κάτω μέρος του κορμού έχει περιοριστεί στο πλάτος απλής ταινίας.

Οι υπό την κύρια διακοσμητική ζώνη λεπτοί δακτύλιοι εδώ είναι τρεις.

Αρ. ευρ. 28179α. Καλαθίσκος (Εικ. 35: 1).

Συγκολλημένος, ελλειπής ως προς τμήμα του κορμού και του χείλους και άλλα μικρότερα του κορμού.

Ύψ. 0,08, διάμ. στεφάνης 0,09, διάμ. βάσης 0,055, πάχ. τοιχώματος 0,002, πλ. στεφάνης 0,005 μ.

Από το χέρι του ίδιου τεχνίτη με το αρ. ευρ. 28136. Ο πηλός του και το παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος είναι όμοια με εκείνα των συνεικονιζόμενων τριών κανθαρίσκων, από τους οποίους διαφέρει κατά το ότι το εσωτερικό του αφέθηκε εδαφόχρωμο, ύστερα δε, κατά το επάνω ήμισυ του καλύφθηκε με επίχρισμα και κοσμήθηκε, αμέσως κάτω από τη στεφάνη, με δύο ταινιόσημους δακτυλίου από πορτοκαλόχρωμο, πυκνής σύστασης γάνωμα. Όμοια, αλλά σε διαφορετική διάταξη, είναι και τα επιμέρους διακοσμητικά στοιχεία, το σκιασμένο κάτω μέρος του αγγείου, οι περιθέοντες δακτύλιοι, ανά ζεύγη τοποθετημένοι και πλαισιούντες δύο ζώνες, τα συστήματα, τέλος, των καθέτων ανά τρεις κυματοειδών, που κοσμούν αυτές τις ζώνες. Στη λοξότμητη στεφάνη παχέα συνεχή γραμμίδια. Στον πυθμένα δύο κανονικές οπές, διαμ. 0,005 μ., που ανοίχθηκαν πριν από την όπτηση (πρβλ. τους κλάθους του Τάχι/13 παραπάνω, Εικ. 29: 5, 8, 9).

14. Τάχι/24

Ο αμφορέας εμφανίστηκε σε βάθος 0,75 μ. με το στόμιο στα Δ. (Εικ. 36, διαστ. 0,80×0,50 μ.). Ο τάφος είχε κτεριστεί εξω-

Εικ. 36. Ο εγχυτρισμός Τάχι/24.

τερικώς με πέντε αγγεία (Εικ. 37: 1-5, Εικ. 38), όλα της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων με πηνά Τάξεως Ι, και εσωτερικώς με τα τρία αγγεία της Εικ. 37: 6-8 και με την αρ. ευρ. 28187α αποσπασματική οinoχοΐσκη, αδελφό αγγείο με εκείνη της Εικ. 37: 6.

Κτερίσματα

Εξωτερικώς του τάφου:

Τρία από τα αγγεία βρίσκουν τα αντίστοιχά τους στον προηγούμενο τάφο:

Αρ. ευρ. 28188. Καλαθίσκος (Εικ. 37: 1).
Ακέραιος.

Ύψ. 0,078, διάμ. στεφάνης 0,092, διάμ. βάσης 0,057, πλ. στεφάνης 0,010 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, αμμώδους υφής, με ασβεστολιθικά εγκλείσματα.

Το καστανομέλανο γάνωμα τελείως εξίτηλο, ώστε μέρη μόνο του διακόσμου ανι-

χνεύονται. Συγγενεύει με τον καλαθίσκο της Εικ. 35: 1 κατά το ότι στο κατώτατο τμήμα του αγγείου παρουσιάζει σκιασμένη ταινία, που συνοδεύεται από ένα δακτύλιο. Όμοιο δακτύλιο φέρει αμέσως κάτω από την – εδώ οριζοντίως προεξέχουσα – στεφάνη και ζεύγος δακτυλίων στο μέσον περίπου της μεταξύ τους απόστασης, οι οποίοι έτσι διαιρούν τον προς διακόσμηση χώρο σε δύο ζώνες. Ίσως και εδώ να είχαμε συστήματα από τρεις βοστρυχοειδείς σε κάθετη διάταξη. Παχιά ταινία τονίζει την εσωτερική ακμή της στεφάνης και μια λεπτότερη την εξωτερική. Η βάση του αγγείου είναι υπόκοιλη.

Από τους δύο καθαρίσκους, ραδινότερων αναλογιών είναι ο πρώτος:

Αρ. ευρ. 28189α (Εικ. 37: 3).

Συγκολλημένος από πολλά κομμάτια, ελλιπής ως προς τμήματα του κορμού και ένα του χείλους.

Εικ. 37. Τα αγγεία του Τάχου24.

Εικ. 38. Ο καθαρίσκος αρ. ευρ. 28189 του Τάχου24 (βλ. Εικ. 37: 5).

Ύψ. με τις λαβές 0,075, χωρίς τις λαβές 0,068, διάμ. χείλους 0,082, διάμ. βάσης 0,058 μ. Πηλός πολύ καθαρός, σκληρής υφής, κίτρινο-ερυθρός. Παχύ στρώμα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο.

Ολόκληρο το εσωτερικό καλύπτεται με γάνωμα, εκτός από εξηρημένη ταινία στο χείλος, επιχρισμένη με κίτρινο. Είναι άπους και έχει την εξωτερική διακόσμηση του κορμού και των λαβών όμοια με εκείνη του αρ. ευρ. 28137, επίσης άποδος κανθαρίσκου του Τάχ/20 (παραπάνω, Εικ. 35: 3).

Αρ. ευρ. 28189. Κανθαρίσκος (Εικ. 37: 5, Εικ. 38).

Συγκολλημένος ως προς τις λαβές και μικρό τμήμα του κορμού με το χείλος, ολόκληρος.

Ύψ. με τις λαβές 0,064, χωρίς λαβές 0,052, διάμ. χείλους 0,087, διάμ. βάσης 0,05 μ. Πηλός και επίχρισμα όμοια με εκείνα του προηγούμενου αγγείου, γάνωμα καστανό· διαφέρει από τον προηγούμενο κατά τα εξής: το κάθετο τοίχωμα στο κάτω μέρος του εισέχει λοξότμητα και σχηματίζει χαμηλό δακτύλιο, ο οποίος περιβάλλει επίπεδο δίσκο. Η σκιασμένη επιφάνεια περιορίζεται σε αυτό το λοξότμητο εισέχον τμήμα και στο εξωτερικό του δακτυλίου, γι' αυτό κάτω από την κύρια διακοσμητική ζώνη ο αριθμός των λεπτών δακτυλίων έχει αυξηθεί σε τέσσερις. Το εσωτερικό του αγγείου καλύπτεται με παχύ κίτρινο επίχρισμα και κοσμεύεται με τέσσερις, κατ' αποστάσεις, ισοπαχείς ταινίες. Οι λαβές, αντί της κανονικής ταινίας, η οποία κοσμεύ όλους τους κανθαρίσκους της ομάδας, φέρουν σε όλο τους το ύψος πυκνά, εγγάρσια γραμμίδια, που απαντούν στους δύο (Εικ. 37: 2, 4) καμπυλωμένων τοιχωμάτων κανθαρίσκους της αμέσως επόμενης ομάδας.

Η συγγένεια των διακοσμητικών τους στοιχείων με εκείνα της προηγούμενης ομάδας και η όμοια διάταξή τους επιβάλλει να θεωρήσουμε ότι και αυτοί οι δύο κανθαρίσκοι (Εικ. 37: 2, 4) ανήκουν στην κατηγορία των βοι-

ωτικών κυλίκων με πτηνά της Τάξεως I (Class I). Το εσωτερικό τους καλύπτεται με γάνωμα, εκτός από λεπτή, εξηρημένη ταινία στο χείλος. Στις λαβές, τα ήδη αναφερθέντα εγγάρσια γραμμίδια, και σε κάθε όψη της κύριας διακοσμητικής ζώνης πέντε συστήματα, το καθένα από τρεις κάθετες κυματοειδείς. Μεταξύ της ζώνης αυτής και της κάτω σκιασμένης επιφάνειας λεπτοί δακτύλιοι.

Αρ. ευρ. 28190. Κανθαρίσκος (Εικ. 37: 2).

Συγκολλημένος, ελλειπής ως προς δύο τμήματα του κορμού και του χείλους.

Ύψ. με τις λαβές 0,073, χωρίς λαβές 0,057, διάμ. χείλους 0,088, διάμ. βάσης 0,047, πλ. λαβών 0,013 μ.

Πηλός καθαρός, συμπαγής, καστανός, υπολείμματα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα καστανό.

Αρ. ευρ. 28190α. Κανθαρίσκος (Εικ. 37: 4).

Συγκολλημένος, σχεδόν ολόκληρος.

Ύψ. με τις λαβές 0,084, χωρίς λαβές 0,068, διάμ. χείλους 0,093, διάμ. βάσης 0,056, πλ. λαβής 0,015 μ.

Πηλός καθαρός, συμπαγής, καστανός, υπολείμματα κίτρινου επιχρίσματος. Γάνωμα από το μελανό έως το πορτοκαλόχρωμο.

Στο εσωτερικό διακρίνονται αυλακώσεις από τον τροχό.

Εσωτερικώς του τάφου:

Και τα τέσσερα αγγεία είναι οινοχοϊσκες, που ανήκουν σε τρεις τύπους:

Αρ. ευρ. 28187α. Τριφυλλόστομη οινοχοϊσκη.

Αποσπασματική.

Διάμ. βάσης 0,069 μ.

Πηλός κορινθιακός, πρασινοκίτρινος, γάνωμα μελανό, πολύ εξίτηλο. Υψίλαιμη, ευρείας επίπεδης βάσης. Η επίπεδη εξηρημένη βάση κοσμεύεται με σύστημα πέντε παράλληλων γραμμών, των οποίων τα άκρα εγ-

γίζουν την περιφέρεια ⁷³. Είναι αδελφό αγγείο με την επόμενη, αρ. ευρ. 28187 ακέραιη υψίλαιμη οينوχοΐσκη.

Αρ. ευρ. 28187. Οينوχοΐσκη (Εικ. 37: 6).

Ύψ. 0,074, διάμ. χείλους 0,029, διάμ. βάσης 0,064 μ.

Κορινθιακός πηλός με κίτρινη, λεία επιδερμίδα· στιλπνό πορτοκαλόχρωμο γάνωμα. Στην εξηρημένη λεία βάση της δεν φέρει κανένα διάκοσμο. Στην ταινιόσχημη λαβή εγκαρσιες γραμμές, στον ώμο συστήματα από πέντε σιγμοειδείς, εναλλασσόμενα με συστήματα πέντε καθέτων.

Αρ. ευρ. 28186. Μελαμβαφής οينوχόη (Εικ. 37: 7).

Ακέραιη.

Ύψ. 0,078, διάμ. κορμού 0,075, διάμ. βάσης 0,05, διάμ. χείλους 0,029, πλ. λαβής 0,011 μ.

Πηλός πολύ καθαρός, κίτρινος· γάνωμα μελανό, αμαυρό, κατά τόπους απολεπισμέ-

νο. Στρογγυλό στόμιο και αμφικωνικός κορμός. Η ταινιόσχημη λαβή και η στεφάνη καλύπτονται με γάνωμα. Η κάτω επιφάνεια της βάσης είναι εξηρημένη, ελαφρώς υπόκοιλη και σχηματίζει υποτυπώδη δακτύλιο.

Αρ. ευρ. 28185. Οينوχοΐσκη (Εικ. 37: 8).

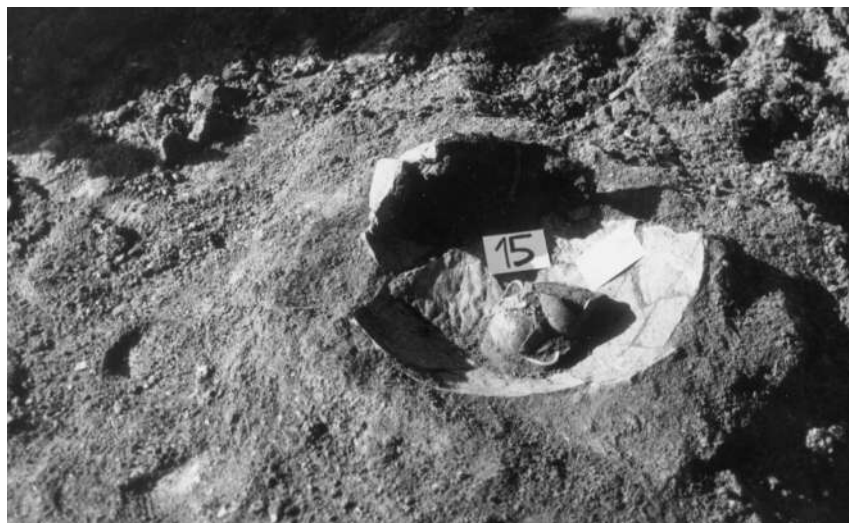
Ελλιπής ως προς το λαιμό και τη λαβή. Σωζ. ύψ. 0,056, διάμ. βάσης 0,035, διάμ. λαιμού 0,02 μ.

Πηλός αμμώδους υφής, κιτρινέρυθρος. Στιλπνό επίχρισμα χρώματος φωτεινού καστανού.

Φωτεινό βάθος με τρεις πλαστικούς δακτυλίους και υπόκοιλη βάση.

15. Τάχι/15

Ο ταφικός αμφορέας αποκαλύφθηκε σε βάθος 0,90 μ. με το στόμιο στα Δ. Σωζ. διαστ. 0,60x0,50 μ. (Εικ. 39). Είχε κτεριστεί με τρία αγγεία της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά.

Εικ. 39. Ο εγχυτρισμός Τάχι/15.

73. Πρβλ. την παλαιότερη οينوχοΐσκη στο Α. Ανδρειωμένου, Το νεκροταφείον της Ακραιφίας. Αγρός Ιω. Κόλλια. Μέρος Ι, ΑΕ 1994, 157, σημ. 7, εικ. 2α (Ακραιφίας τάφος ΚΟΛ/112).

Εικ. 40. Αγγεία της κατηγορίας των βιοτικών κυλίκων με πτηνά του Τάχι/15.

Εξωτερικώς:

Αρ. ευρ. 41139. Δίωτο κύπελλο (Εικ. 40: 3).

Συγκολλημένο, ολόκληρο, με πολύ φθαρμένη όμως την επιφάνεια.

Ύψ. 0,072, διάμ. χείλους 0,087, διάμ. βάσης 0,055 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, αμμώδους υφής, εύθρυπτος, λειασμένη κίτρινη επιφάνεια. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, πολύ εξίτηλο.

Φέρει εξωτερικώς και σε κάθε όψη του τέσσερα συστήματα από τέσσερις κάθετες βοστρυχοειδείς, πλαισιωμένα επάνω από μία και κάτω από δύο ταινίες. Στις λαβές εγκάρσια γραμμίδια και στο εξηρημένο εσωτερικό τρεις σε αποστάσεις ταινίες, από τις οποίες η κάτω είναι πλατιά και καλύπτει τον πυθμένα, εκτός από δισκάριο διαμ. 0,03 μ. στον πυρήνα.

Εσωτερικώς:

Αρ. ευρ. 28191. Δίωτο κύπελλο (Εικ. 40: 2).

Συγκολλημένο, ελλίπες ως προς μικρό τμήμα του χείλους.

Ύψ. 0,07, διάμ. χείλους 0,091, διάμ. βάσης 0,056 μ.

Όμοια ο πηλός και η στιλπνή επιφάνεια: γάνωμα από το καστανό ως το πορτοκαλόχρωμο.

Βρίσκεται πολύ κοντά στο προηγούμενο, μόνο ότι η προς τα επάνω διεύρυνση των τοιχωμάτων του είναι εντονότερη, δημιουργούσα κάλυκα. Η βάση ελαφρώς υπόκοιλη. Στις λαβές όμοια γραμμίδια. Στο εσωτερικό τέσσερις σε αποστάσεις ταινίες, από τις οποίες η κάτω, η πλατύτερη, επίσης καλύπτει τον πυθμένα, εκτός από δισκάριο διαμ. 0,02 μ. στον πυρήνα. Εξωτερικώς, τα από τέσσερις κάθετες βοστρυχοειδείς συστήματα είναι τρία σε κάθε πλευρά και όχι τέσσερα, όπως στο προηγούμενο δίωτο κύπελλο.

Αρ. ευρ. 41140. Κανθαρίσκος (Εικ. 40: 1). Ύψ. με τις λαβές 0,07, χωρίς λαβές 0,06, διάμ. βάσης 0,052, πλ. λαβής 0,016 μ.

Πηλός λεπτόκοκκος, καθαρός, κιτρινέρυθρος, με λειασμένη κίτρινη επιφάνεια. Γάνωμα καστανομέλανο, κατά τόπους απολεπισμένο.

Παρόλο που είναι αποσπασματικός, διατηρεί ολόκληρη την κατατομή του, η οποία συγγενεύει με εκείνη του κανθαρίσκου της Εικ. 37: 5, του Τάχι/24. Το σκιασμένο τμήμα του τοιχώματος εισέχει λοξότμητα και σχηματίζει δόντι, το οποίο περιβάλλει ελαφρώς κοιλαινόμενο εξηρημένο δίσκο. Το μελαμβαφές εσωτερικό του αγγείου με τη λεπτή εξηρημένη ταινία στο χείλος, οι δακτύλιοι επάνω από την εξωτερική σκιασμένη του επιφάνεια και οι ταινιόσχημες

Εικ. 41. Τα αγγεία του Τάχυ/10.

λαβές με τις μελαμβαφείς ακμές και τη μεταξύ τους ταινία, το φέρουν πολύ κοντά στην ομάδα που συγκροτούν τρεις κανθαρίσκοι του Τάχυ/20 (Εικ. 35: 2-4) και ένας του Τάχυ/24 (Εικ. 37: 3). Με τους κανθαρίσκους αυτούς, αλλά και με τον προαναφερθέντα της Εικ. 37: 5, ο παρών κανθαρίσκος του Τάχυ/15 συμφωνεί και ως προς τα συστήματα των τριών καθέτων, που συνιστούν τα ακραία διακοσμητικά στοιχεία κάθε όψης. Πιθανόν και εδώ τα μεταξύ τους στοιχεία ήσαν συστάδες από τρεις, κάθετα αναπτυσσόμενες βοστρυχοειδείς.

16. Τάχυ/10

Ο ταφικός αμφορέας ήλθε στο φως σε βάθος 1,30 μ. με το στόμιο στα ΝΑ. και με τη βάση του σε επαφή με δύο ακατέργαστους λίθους. Σωζ. διαστ. 0,55x0,40 μ.

Κτερίσματα

Εξωτερικώς:

Αρ. ευρ. 28077. Δακτυλιόσχημο αγγείο (Εικ. 41: 6, Εικ. 43, βλ. παρακάτω, σ. 271).

Προφανώς συνιστά πειραματικό προϊόν του εργαστηρίου παραγωγής βιοιωτικών κυλίκων με πηνά.

Εσωτερικώς:

Πέντε αγγεία, από τα οποία τα τρία (Εικ. 41: 1, 2, 5) προέρχονται από το ίδιο εργαστήριο:

Αρ. ευρ. 29750α. Μόνωτο κύπελλο (Εικ. 41: 4).

Συγκολλημένο, ελλίπες κατά μεγάλα τμήματα του κορμού και κατά το ήμισυ της λαβής. Ύψ. 0,053, διάμ. χείλους 0,075, διάμ. βάσης 0,042 μ.

Πηλός λεπτής υφής, καστανοκίτρινος, γάνωμα καστανό, αμαυρό, στο εσωτερικό εξίτηλο. Φωτεινό βάθος, λεπτά τοιχώματα και μελαμβαφές εσωτερικό.

Ταινιόσχημη λαβή, η οποία κοσμείται με οριζόντιες γραμμές. Στο εσωτερικό του χείλους εξηρημένη ταινία, στο κάτω μέρος της εξωτερικής επιφάνειας γάνωμα και στο υπόλοιπό της σύστημα κάθετων γραμμών. Συνιστά ομάδα με τα δύο κύπελλα του Τάχυ/13 (παραπάνω, Εικ. 29: 4, 6) και εκείνο του Τάχυ/22 (παραπάνω, Εικ. 20: 1), καθώς και με τον κανθαρίσκο του Τάχυ/20 (παραπάνω, Εικ. 35: 6).

Αρ. ευρ. 27986. Ελαιοδόχη (Εικ. 41: 3). Ακέραη.

Ύψ. 0,051, διάμ. χείλους 0,062, διάμ. βάσης 0,043, πλ. λαβής 0,018 μ.

Πηλός λεπτής υφής, κιτρινέρυθρος, γάνωμα πορτοκαλόχρωμο.

Σφαιρικού κορμού. Μάλλον ανήκει στην ίδια ομάδα με το προηγούμενο κύπελλο, επειδή έχει τα ίδια λεπτά τοιχώματα, λεπτού πάχους ταινιόσχημη λαβή με οριζόντιες γραμμές και το κάτω τμήμα του κορμού της επίσης σκιασμένο το εσωτερικό της, αντίθετα, είναι εδαφόχρωμο. Η κύρια ζώνη φέρει εκατέρωθεν της λαβής σύστημα από τρεις κατακόρυφες ευθείες και μεταξύ αυτών των συστημάτων 22 κάθετες βοστρυχοειδείς, που σε πυκνή διάταξη περιβάλλουν ως ζωφόρος το αγγείο. Οι ταινίες, που ως δακτύλιοι περισφίγγουν την προχοή, συνεχίζουν και στον κορμό, σχηματίζοντας στήλη από τρία παχιά οριζόντια γραμμίδια.

Τα κύρια διακοσμητικά στοιχεία της ελαιοδόχης (τα συστήματα βοστρυχοειδών και ευθειών καθέτως διατεταγμένων, το κάτω σκιασμένο τμήμα του κορμού και τα οριζόντια γραμμίδια στις λαβές) απαντούν και στα δύο μόνωτα, αμέρσια κύπελλα του τάφου (Εικ. 41: 1, 2), της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων:

Αρχίζουμε με το μεγαλύτερο και πλουσιότερα διακοσμημένο κύπελλο, του οποίου το κάτω, σκιασμένο τμήμα εισέχει λοξότμητα και απολήγει σε επίπεδη βάση:

Αρ. ευρ. 27988. Κύπελλο (Εικ. 41: 1).

Ύψ. 0,06, διάμ. χείλους 0,081, διάμ. βάσης 0,044, πλ. λαβής 0,016 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος, λεπτής υφής με ασβεστολιθικά εγκλείσματα. Γάνωμα καστανό, εξίτηλο, στο εσωτερικό πορτοκαλόχρωμο.

Συγγενεύει, ως προς τη διάταξη του διακόσμου, με το καμπυλούμενων τοιχωμάτων μόνωτο κύπελλο του Τάχι/25 (παρακάτω, σ. 272, Εικ. 44: 2). Και τα δύο κύπελλα έχουν μελαμβαφές το εσωτερικό με εξηρημένη ταινία στο χείλος, σκιασμένο το κάτω μέρος του κορ-

μού και οριζόντια γραμμίδια στις λαβές. Αυτά τα στοιχεία απαντούν και στο μικρότερο από τα κύπελλα του Τάχι/10, Εικ. 41: 2 (βλ. αμέσως πιο κάτω), με τη διαφορά μόνο, ότι τα γραμμίδια σταματούν στο κάτω μέρος της λαβής του, επειδή επεκτείνεται και εδώ η σκιασμένη επιφάνεια του κορμού. Φέρουν επίσης τα δύο κύπελλα στο άνω μέρος της ζωφόρου, που ορίζεται εκατέρωθεν από συστάδα τριών καθέτων, σύστημα τριών οριζοντίων, το οποίο εγκιβωτίζει τα εμπερικλειόμενα κατακόρυφα στοιχεία. Αυτά τα στοιχεία, στο κύπελλο του Τάχι/25 (παρακάτω, Εικ. 44: 2), αποτελούνται από πέντε απλές συστάδες των τριών ενάλληλων τεθλασμένων, ενώ στο κύπελλο του παρόντος τάφου (Εικ. 41: 1), μεταξύ των συστάδων αυτών παρεμβάλλονται συστήματα τριών κατακόρυφων ευθειών. Για χωροταξικούς λόγους μάλιστα, η συστάδα στο αριστερό άκρο της ζωφόρου έχει διπλάσιο αριθμό ενάλληλων τεθλασμένων.

Αρ. ευρ. 27982. Κύπελλο (Εικ. 41: 2).

Ύψ. 0,045, διάμ. χείλους 0,066, διάμ. βάσης 0,037 μ.

Πηλός όμοιος με εκείνον του προηγούμενου κυπέλλου του τάφου, γάνωμα μελανό, αμαυρό, εξίτηλο στο εσωτερικό.

Το μικρό αυτό κύπελλο του Τάχι/10, μερικά στοιχεία του οποίου δώσαμε λίγο πιο επάνω, κοσμεύεται με τέσσερις συστάδες των τριών ενάλληλων τεθλασμένων σε κάθετη ανάπτυξη και στα άκρα της ζωφόρου με σύστημα τριών κατακόρυφων γραμμών.

Αρ. ευρ. 29750γ. Κανθαρίσκος (Εικ. 41: 5, Εικ. 42).

Αποσπασματικός, ο οποίος όμως σώζει την κατατομή του.

Ύψ. 0,053, διάμ. χείλους 0,082 μ.

Πηλός λεπτής υφής, καστανέρυθρος. Γάνωμα μελανό, κυρίως στο εσωτερικό, καστανό στο εξωτερικό.

Πρόκειται για το τελευταίο αγγείο της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων, με λεπτότατα τοιχώματα. Στην εξηρημένη στε-

Εικ. 42. Ο κανθαρίσκος αρ. ευρ. 29750γ του Τάχι/10 (βλ. Εικ. 41: 5).

φάνη παχιές στιγμές. Σε κάθε όψη επιμήκης μετόπη, που πλαισιώνεται εκατέρωθεν από σύστημα τριών κατακόρυφων γραμμών και κοσμείται με τρεις επιμήκεις κυματοειδείς με λεπτό χρωστήρα κάτω από δύο οριζόντιες ταινίες. Στην μη εικονιζόμενη πλευρά, στο αριστερό άκρο της μετόπης, τρεις σιγμοειδείς σε κάθετη ανάπτυξη.

Το αμέσως παρακάτω δακτυλιόσχημο αγγείο κατά την τεχνική της σκιαγραφίας περι-συλλέχθηκε από το εξωτερικό του αμφορέα:

Αρ. ευρ. 28077 (Εικ. 41: 6, Εικ. 43).

Με συγκολλημένο τον ψηλό λαιμό και ελλιπές ως προς το χείλος και μικρό τμήμα της ταινιόσχημης λαβής.

Σωζ. ύψ. 0,058, υψ. λαιμού 0,034, διάμ. κορμού 0,071, διάμ. βάσης 0,06, πλ. λαβής 0,013, διάμ. οπής άνω 0,005, κάτω 0,010 μ.

Πηλός κεραμόχρωμος, σκληρής υφής, καθαρός, με αραιά ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα αμαυρό, καστανό, αραιούμενο σε πορτοκαλόχρωμο, εξίτηλο κατά τύπους. Βάση επίπεδη, εξηρημένη.

Κοσμείται σε κάθε πλευρά του ώμου με τρία δυσδιάκριτα αντικείμενα (δενδρούλια

Εικ. 43. Το δακτυλιόσχημο αγγείο αρ. ευρ. 28077 του Τάχι/10 (βλ. Εικ. 41: 6).

ή μήπως δύο προτομές προς τα δεξιά και καρκίνος;) εναλλασσόμενα προς αγκυλωτούς σταυρούς. Η τοξοειδής ταινιόσχημη λαβή φέρει σε όλο της το μήκος παχιά τεθλασμένη, πλαισιωμένη από πλατιά ταινία, η οποία καλύπτει τις ακμές της.

Για τα συστήματα των τεθλασμένων και τους δακτυλίους που περισφίγγουν την προχοή, πρβλ. την ελαιοδόχη του ίδιου τάφου (Εικ. 41: 3). Οι αγκυλωτοί σταυροί στον ώμο παραπέμπουν στο σκυφίδιο του Τάχι/25 (Εικ. 44: 1, Εικ. 45), επίσης της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων. Πτηνά σε σκιαγραφία έχουμε και στο πόδι υψίποδων δίωτων κυλίκων του εργαστηρίου του Πυρίου⁷⁴. Ως προς τις σειρές των παχιών στιγμών μεταξύ δακτυλίων, αυτές απαντούν και σε μια βραχύπεζα τετράωτη κύλικα του ΓΗΠ/75 των χρόνων 620-610 π.Χ. (βλ. παραπάνω, υποσημ. 47), που τη θεωρούμε επείσακτη στην Ακραιφία από το εργαστήριο Θηβών. Προφανώς και το δακτυλιόσχημο αυτό αγγείο προέρχεται από το ίδιο εργαστήριο και μάλλον αποτελεί προϊόν πειραματισμών.

74. Βλ. Böhlau 1888, 335, αρ. 34, εικ. 7.

Εικ. 44. Τα αγγεία της πυράς Τάχι/25.

17. Τάχι/25

Λακκοειδής με πρωτογενή πυρά, παιδικός, προσανατολισμού ΒΔ.-ΝΑ. Περιείχε τρία μικρά αγγεία, από τα οποία τα δύο τελευταία ανήκουν στην κατηγορία των βοιωτικών κυλίκων:

Αρ. ευρ. 41141. Μικκύλη τριφυλλόστομη οινόχνη (Εικ. 44: 3).

Με συγκολλημένο το λαιμό και σπασμένο τον πρόσθιο λοβό του χείλους.

Ύψ. με τη λαβή 0,072, χωρίς τη λαβή 0,065, διάμ. επίπεδης βάσης 0,037 μ.

Γάνωμα καστανό, σχεδόν τελείως εξίτηλο.

Βαριά, χειροποίητη, που ολόκληρη έχει εμβαπτιστεί σε καστανό γάνωμα.

Αρ. ευρ. 41172. Μόνωτο, καμπύλων τοιχωμάτων κύπελλο (Εικ. 44: 2).

Ακέραιο.

Ύψ. 0,045, διάμ. χείλους 0,07, διάμ. βάσης 0,038 μ.

Πηλός αμμώδους υφής, κιτρινέρυθρος, με ομοιοχρωμη, λεία επιδερμίδα. Γάνωμα πορτοκαλόχρωμο, κατά τόπους καστανό.

Επισημάνθηκε ήδη ότι ως προς τη διακόσμηση συγγενεύει με ένα του Τάχι/10 (βλ. παραπάνω, σ. 270, Εικ. 41: 1). Είναι χαρακτηριστικό ότι και στα δύο αυτά κύπελλα τα κάθετα και οριζόντια συστήματα της κύριας διακοσμητικής ζώνης είναι τρίγραμμα.

Εικ. 45. Το σκυφίδιο αρ. ευρ. 41143 του Τάχι/25 (βλ. Εικ. 44: 1).

Αρ. ευρ. 41143. Σκυφίδιο (Εικ. 44: 1, Εικ. 45).

Ακέραιο.

Ύψ. 0,032, διάμ. χείλους 0,068, διάμ. βάσης 0,036 μ.

Πηλός κιτρινέρυθρος με λεία επάλειψη. Γάνωμα καστανό, αμαυρό.

Συγκαταλέγεται στο πειραματικό στάδιο του εργαστηρίου των βοιωτικών κυλίκων της περιοχής Θηβών, όπως και το δακτυλιόσημο του Τάχι/10 (παραπάνω, σ. 271, Εικ. 41: 6, Εικ. 43), το οποίο φέρει και αυτό αγκυλωτούς σταυρούς. Στο εσωτερικό του σκυφιδίου και κατ' αποστάσεις έξι λεπτοί δακτύλιοι. Πέντε όμοιοι δακτύλιοι στο κάτω μέρος του αγγείου και δύο στην περιοχή του χείλους. Οι κυκλικής διατομής λαβές καλύπτονται εξωτερικά με γάνωμα. Οι μεταξύ

Εικ. 46. Κυπελλίδιο της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων, του Τάχι/3.

τους δύο επιμήκεις μετόπες κοσμούνται με σειρά αγκυλωτών σταυρών με ελεύθερο χέρι. Στην εικονιζόμενη πλευρά σταυροί τρεις, στην πίσω τέσσερις σταυροί.

18. Ο εγχυτρισμός Τάχι/3 μας έδωσε μόνο ένα αγγείο:

Αρ. ευρ. 26691. Κύπελλο (Εικ. 46).

Ακέραιο.

Ύψ. 0,051, διάμ. χείλους 0,077, διάμ. κοιλιάς 0,084 μ.

Θα μπορούσε να συγκριθεί με το επίσης καμπύλων τοιχωμάτων κύπελλο του Τάχι/25 (Εικ. 44: 2). Το εσωτερικό και το κάτω μέρος του εξωτερικού του κυπέλλου καλύπτονται με γάνωμα. Η ταινιόσχημη λαβή κοσμείται με οριζόντια γραμμίδια. Η κύρια διακοσμητική ζώνη, η οποία πλαισιώνεται άνωθεν από πλατιά ταινία, κοσμείται με συστήματα τριών κατακόρυφων ευθειών, αντί των συνήθων κάθετων ενάλληλων τεθλασμένων των κυπέλλων και των κανθάρων των συγχρόνων του τάφων Τάχι/25, Τάχι/10, Τάχι/20, Τάχι/24.

Εικ. 47. Ο εγχυτρισμός Τάχι/19.

19. Εγχυτρισμός Τάχι/19 (Εικ. 47).

Ο αμφορέας αυτός, του οποίου αφαιρέθηκε το πόμα κατά τη δεύτερη χρήση του, είναι ο μόνος γραπτός⁷⁵:

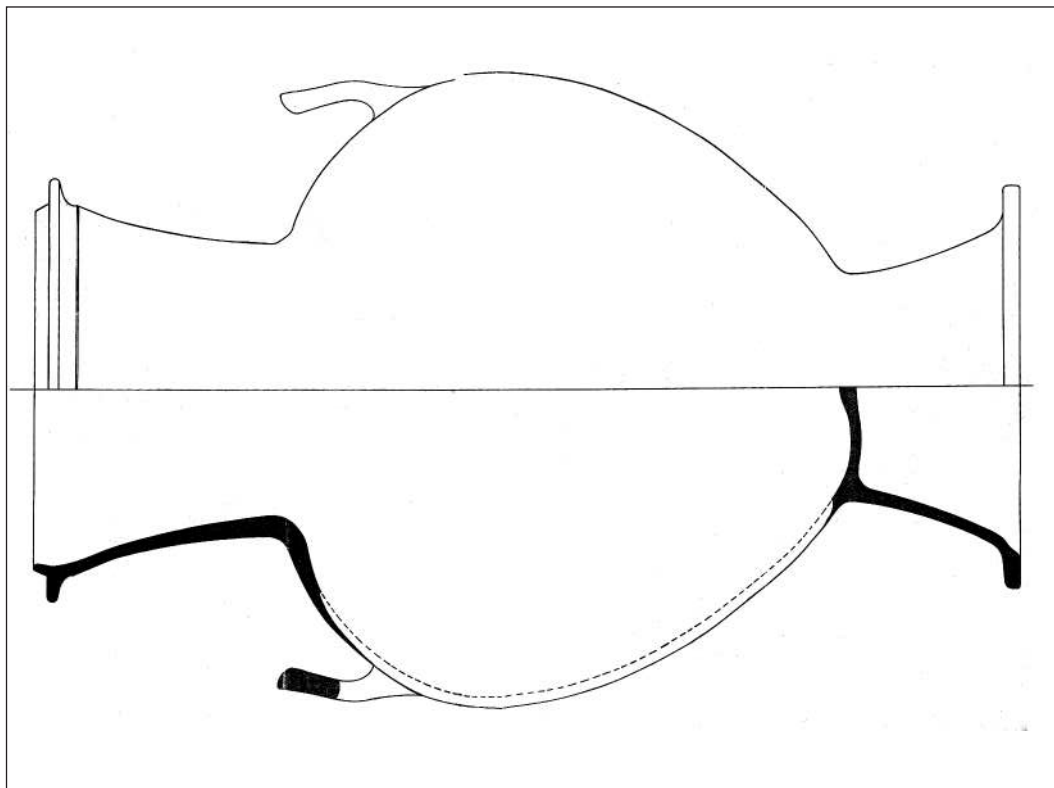
Αρ. ευρ. 28180. Αμφορέας (Εικ. 48-51).

Συγκολλημένος, ολόκληρος, με λίγες εκκρούσεις στο χείλος και στη βάση. Για τα έξι ζεύγη οπών επιδιόρθωσης στην αρχαιότητα, βλ. παραπάνω, υποσημ. 57.

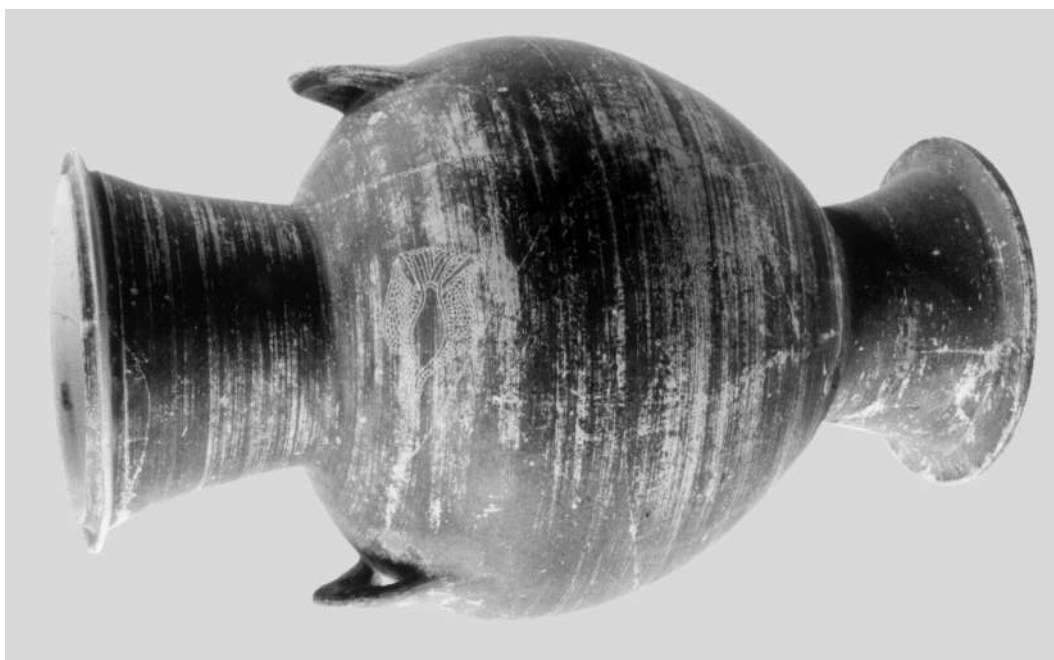
Ύψ. 0,495, διάμ. κοιλιάς 0,322, διάμ. βάσης 0,204, διάμ. χείλους 0,18, διάμ. οριζόντιας έδρασης πώματος 0,212, ύψ. ποδός 0,095, ύψ. λαμού 0,125, άνοιγμα ταινιωτών τοξοειδών λαβών 0,15, πλ. ταινίας 0,03, πάχ. ταινίας 0,01 μ.

Πηλός ροδόχρωμος, καθαρός, συμπαγής, με ελάχιστα ασβεστολιθικά εγκλείσματα. Γάνωμα μελανό, αμαυρό, αραιούμενο σε

75. Για τα πολυτελή γραπτά ταφικά αγγεία της Ερέτριας του 7ου αι. π.Χ., βλ. J. Boardman. Pottery from Eretria, BSA 57 (1952), 20 κ.ε., group C, πίν. 5-7.

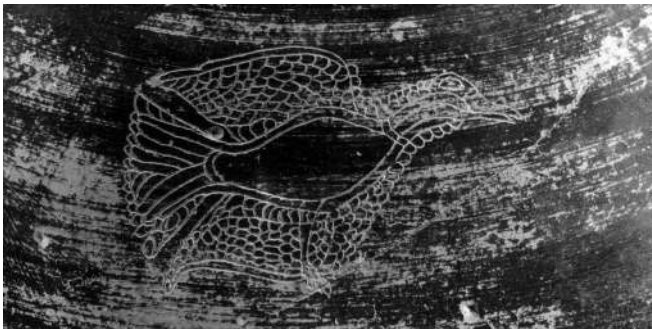
Εικ. 49. Σχέδιο του αμφορέα Τάχι19.

Εικ. 48. Ο μελαιμβραφής ταφικός αμφορέας Τάχι19.

Εικ. 50. Εγχάρακτη παράσταση αιγάγρου στον ώμο του αμφορέα Τάχι/19 (βλ. Εικ. 48, 49, 51).

Εικ. 51. Εγχάρακτη παράσταση ζεύγους ιπτάμενων πουλιών στον ώμο του αμφορέα Τάχι/19 (βλ. Εικ. 48-50).

Εικ. 52. Κυπελλίδιο της κατηγορίας των βοιωτικών κυλίκων, του Τάχι/19.

καστανό. Ολόκληρο το εσωτερικό του αγγείου και του ποδιού, μαζί με την επίκυρτη οροφή του και το δακτύλιο έδρασης αφέθησαν εδαφόχρωμα. Η εξωτερική επιφάνεια του αμφορέα μαζί με την επιφάνεια έδρασης του πόματος και οι ταινιωτές λαβές εσωτερικά και εξωτερικά καλύπτονται με γάνωμα. Για τις δύο εγχάρακτες παραστάσεις στον ώμο, βλ. παραπάνω, σ. 242, υποσημ. 57. Ο αιγάγρος (Εικ. 50) έχει μήκος 0,112 και ύψος 0,092 μ., το ιπτάμενο ζεύγος πτηνών (Εικ. 51), μήκος 0,088 και ύψος 0,052 μ.

Κτερίσματα

Αρ. ευρ. 28081. Κυπελλίδιο (Εικ. 52).

Ακέραιο.

Ύψ. 0,037, διάμ. χείλους 0,06, διάμ. βάσης 0,036, πλ. λαβής 0,014, πάχ. τοιχωμάτων 0,0015 μ.

Πηλός καστανοκίτρινος, λεπτής υφής, με ψήγματα ασβεστόλιθου. Γάνωμα μελανό, αμαυρό.

Ανήκει στην κατηγορία των βοιωτικών κυλίκων με πτηνά Τάξεως I (βλ. παραπάνω, σ. 242, υποσημ. 56). Η εξωτερικά επιχρισμένη ταινιόσχημη λαβή φέρει ταινία σε όλο το μήκος, πλαισιούμενη από τις μελαμβαφείς ακμές της. Η κάτω επιφάνεια της δακτυλιόσχημης βάσης είναι εδαφόχρωμη και έχει επίπεδη την εισέχουσα οροφή της.

Πιν.1. Οι τάφοι και τα κτερισμάτά τους κατά σειρά παρουσίασής τους

α/α	Αριθμός τάφου	Τύπος τάφου	Χρονολόγηση	Εικόνα	Υποσημειώσεις	ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ					
						Αγγεια	Ειδύλλια	Χαλκά	Σιδήρα	Υαλομαζας	
						έξω	μέσα	έξω	μέσα	έξω	μέσα
Τάφοι των γεωμετρικών χρόνων											
1	Τάχι/4	Εγχυτρ.	820-810	5, 8: 1-5	20-21, 58-59				4		1
2	Τάχι/1	Λακκ.	τέλος 9ου	6, 9	22	1					
3	Τάχι/5	Εγχυτρ.	Γεωμ.	8: 6					1		
4	Τάχι/2	Εγχυτρ.	α' πετ. δου	10-12	23, 60-70	10			2		
5	Τάχι/11	Εγχυτρ.	ύστερ. γεωμ.	13		1					
6	Τάχι/18	Εγχυτρ.	730	7, 14-16	24-27	6	2				1
Τάφοι των αρχών της πρώιμης κορινθιακής (610-600 π.Χ.)											
7	Τάχι/22	Εγχυτρ.	610-600	17-21	28-34, 38-39, 43-44	14		1			
8	Τάχι/16	Εγχυτρ.	610-600	22-26	29-33, 40, 49-51, 71	6					
9	Τάχι/14	Εγχυτρ.	610-600	27	34	1					
10	Τάχι/13	Εγχυτρ.	610-600	28-29	29, 34-36, 41-42	7	6				
11	Τάχι/9	Εγχυτρ.	610-600	30	35, 40, 44, 48	3					
12	Τάχι/12	Εγχυτρ.	610-600	31-33	37, 72		2			2	
13	Τάχι/20	Εγχυτρ.	610-600	34-35	42, 45, 53-55	6					
14	Τάχι/24	Εγχυτρ.	610-600	36-38	42, 45, 53-55, 73	5	4				
15	Τάχι/15	Εγχυτρ.	610-600	39-40	40, 47	1	2				
16	Τάχι/10	Εγχυτρ.	610-600	41-43	74	1	5				
17	Τάχι/25	Πυρά	610-600	44-45			3				
18	Τάχι/3	Εγχυτρ.	610-600	46			1				
19	Τάχι/19	Εγχυτρ.	610-600	47-52	56-57, 75		1				
Τάφοι ακέραιοι ή συλημένοι											
20	Τάχι/8	Λακκ.			13						
21	Τάχι/6	ΛΑΚΑλ.			14						
22	Τάχι/7	ΛΑΚΑλ.			15						
23	Τάχι/17	Εγχυτρ.		2	16						
24	Τάχι/21	Εγχυτρ.		3, 4	17						
25	Τάχι/23	Εγχυτρ.			18						

Υπόμνημα: **Εγχυτρ.:** εγχυτρισμός σε ταφικό αγγείο. **Λακκ.:** απλός λακκοειδής. **ΛΑΚΑλ.:** λακκοειδής με αναβαθμό και λίθινες καλυπτήριες. **Πυρά:** λακκοειδής με αναβαθμό και πυρά κατά χώραν (in situ). **έξω:** εξωτερικώς του τάφου. **μέσα:** εσωτερικώς του τάφου.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρειωμένου 1976	A. Ανδρειωμένου, Έρευνα και τυχαία ευρήματα εν Βοιωτία, <i>ΑΕ</i> 1976, Χρονικά, 12-17.
Ανδρειωμένου 1990	A. Ανδρειωμένου, <i>ΠΑΕ</i> 1990, 113-141.
Ανδρειωμένου, <i>Κεραμεικόν Εργαστήριο</i>	A.K. Ανδρειωμένου, <i>Το Κεραμεικόν Εργαστήριο της Ακραιφίας</i> , α΄ έκδοση (διδ. διατριβή), Αθήνα 1980.
Ανδρειωμένου, <i>Κεραμεικόν Εργαστήριο</i> ²	A.K. Ανδρειωμένου, <i>Το Κεραμεικόν Εργαστήριο της Ακραιφίας</i> , β΄ έκδοση επηξημένη (υπό εκτύπωση).
Ανδρειωμένου, <i>Transizione</i>	A.K. Ανδρειωμένου, Παρατηρήσεις στη μέση γεωμετρική περίοδο της Ακραιφίας, στο <i>La transizione dal miceneo all'alto arcaismo, dal palazzo alla città, Atti del Convegno Internazionale, Roma 14-19.3.1988</i> , 1991, 451-464.
Ανδρειωμένου, <i>Αγία Ελεούσα</i>	A.K. Ανδρειωμένου, Εν αρχαϊκόν νεκροταφείον της ευρύτερας περιοχής των Θηβών: Αγία Ελεούσα Πυρίου. Μέρος I, <i>Επετηρίς της Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών</i> , τόμ. Β΄, τεύχ. α΄ (1995), 139-244.
Ανδρειωμένου, <i>Καλλίστευμα</i>	A.K. Ανδρειωμένου, Το εργαστήριο χαλκοτεχνίας της Ακραιφίας (830/480 π.Χ.). Συμβολή εις την χρονολόγησιν ενίων τύπων κοσμημάτων, <i>Καλλίστευμα, Μελέτες προς τιμήν της Όλγας Τζάχου-Αλεξανδρή</i> , Αθήνα 2001, 469-526.
Ανδρειωμένου, <i>Τάναγρα</i>	A.K. Ανδρειωμένου, <i>Τάναγρα. Οι ανασκαφές των ετών 1976-1977, 1989</i> (2007).
Ανδρειωμένου, <i>Beiträge</i>	A.K. Ανδρειωμένου, <i>Terrakotten aus Akraiphia und ihr Fundkontext. Beiträge zur Chronologie der archaischen böotischen Koroplastik</i> (μονογραφία υπό εκτύπωση).
Andreiomenou, <i>Coupes à oiseax</i>	A.K. Andreiomenou, <i>Coupes à oiseax de Thèbes (Pyri) et Tanagra</i> (μονογραφία υπό έκδοση).
Böhlau 1888	J. Böhlau, <i>Böotische Vasen</i> , <i>Jdl</i> 3 (1888), 325-364.
Coldstream, <i>GGP</i>	J.N. Coldstream, <i>Greek Geometric Pottery</i> , 1968.
Collignon - Couve	M. Collignon - L. Couve, <i>Catalogue des vases peints du Musée National d'Athènes</i> (1902).
<i>Corinth XV, 3</i>	A.N. Stillwell - J.L. Benson, <i>Corinth XV, Part III. The Potters' Quarter, The Pottery</i> , 1984.
<i>Lefkandi I</i>	M.R. Popham et al., <i>Lefkandi I: The Iron Age</i> , <i>BSA Suppl.</i> 12, Oxford 1979.
Payne, <i>NC</i>	H. Payne, <i>Necrocorinthia</i> , 1931.
Schmaltz, <i>MWPr</i>	B. Schmaltz, Zur Chronologie der böotischen Vogelschalen, <i>MWPr</i> (1977/78), 21-60.
Ure, <i>Aryballoi</i>	P.N. Ure, <i>Aryballoi and Figurines from Rhitsona in Boeotia</i> , 1934.

Summary

A. Andreiomenou

GEOMETRIC AND EARLY ARCHAIC GRAVES
FROM TACHI, THEBES (ANCIENT POTNIAE)

After noting some topographic details about ancient Potniae, making reference to the ancient sources, and recounting the stages of scientific research, a total of 25 tombs excavated in the winter of 1992-1993 at Tachi, Thebes is presented in detail.

There are 6 tombs of the Middle and Late Geometric (5 pot burials, 1 pit burial) and 13 tombs (12 pot burials, 1 cremation) from the beginning of the Early Corinthian period. The remaining 6 tombs (3 pot burials, 2 covered pit burials, 1 pit burial) were found without any grave goods; some may have been looted. Plate 1 lists all the graves in order of their presentation, summarizes their contents, and gives the numbers of figures and footnotes in the text that correspond to the grave goods in each.